

Pedagogická fakulta univerzity v Českých Budějovicích
katedra pedagogiky a psychologie

**KOMUNIKACE S RODIČI V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ
POMOCÍ MODERNÍCH TECHNOLOGIÍ**

Bakalářská práce

Lucie Kozlová

Vedoucí bakalářské práce:

Prof. Dr. Gabriel Švejda, CSc.

České Budějovice

2008

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Prof. Dr. Gabrieli Švejdovi, CSc. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. A dále všem ředitelkám a učitelkám mateřských škol, které se zúčastnily mého výzkumu.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

Anotace:

Má bakalářská práce se zabývá otázkou komunikace s rodiči v předškolním vzdělávání za pomoci moderních technologií u nás a v zahraničí.

Výzkumným šetřením zjišťuje skutečný stav používání moderních komunikačních technologií na vybraných zařízeních předškolní výchovy.

A snaží se o návrh optimálního řešení této komunikace na úrovni současných moderních komunikačních technologií na základě vyhodnoceného výzkumu.

Abstrakt:

My bachelor thesis address the question of communication with parents in the pre-school education using modern technologies in our and other countries.

In this thesis I tried to determine the real state of usage of modern communication technologies at chosen pre-school education facilities by interview research.

Based on this research I suggest the optimal solution of this communication problem on the level of current modern communication technologies.

OBSAH

ÚVOD

	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	
1. Co znamená komunikace	8
1.1 Rozdělení komunikace	9
1.2 Komunikační systém	10
1.3 Mimoslovní komunikace	11
1.4 Vnější a vnitřní druh komunikace	11
2. Historie	12
2.1 Etapy	12
2.2 Komunikace postupem času	13
2.2.1 Dopis	13
2.2.2 Telegraf	14
2.2.3 Telefon	14
3. Novodobá komunikace	15
3.1 Internet	15
3.2 Mobilní telefon	16
3.3 Další komunikace	16
4. Novodobé technologie ve vzdělávání	17
4.1 ICT – Information and communication technology	17
4.1.1 Definice e-learningu	18
4.2 Tři úrovně elektronického vzdělávání	18
4.2.1 CBT – computer – based – trainig	18
4.2.2 WBT – web – based – training	18
4.2.3 LMS – learning – management – systém	19
5. E-learning – Moderní podpora výuky	20
5.1 Alternativní metody výuky	20
5.2 Výběr a příprava práce systémů	20
5.2.1 Přenosové parametry	20
5.2.2 Infrastruktura	21
5.3 Program „Infrastruktura“	21
5.3.1 Notebooky učitelkám a učitelům	21
5.4 Spolupráce VŠ	22
6. Implementace e-learningu do vzdělávání dospělých	23
6.1 Celoživotní učení	23
6.2 Vzdělávání učitelů v oblasti ICT	24
6.2.1 Projekt vzdělávání učitelů v oblasti ICT	25
7. Využití e-learningu v prezenční formě studia	26
7.1 Multimediální prezentace a programy	26

8.	E-learning poznávací aktivity v kontextu rozvoje myšlení učebními úlohami	27
8.1	Pět forem produktivních poznávacích činností	27
8.1.1	Rozvoj myšlenkových operací učících se	27
8.1.2	Taxonomie učebních úloh dle vzestupné kognitivní náročnosti	27
8.1.3	Technologie práce s taxonomií učebních úloh	28
8.1.3.1	Taxace učebních úloh	28
8.1.3.2	Stanovení indexu variability souboru učebních úloh	28
8.1.3.3	Stanovení pozičního souboru učebních úloh	29
8.1.3.4	Stanovení didaktické hodnoty souboru učebních úloh	29
9.	Je médium přínosem	30
10.	E-learning nové možnosti a přístupy	31
10.1	Nové směry ve výuce	31
10.1.1	Úloha učitele	31
10.1.2	Role internetu při výuce	32
10.2	E-learning	32
11.	E-learning a komunikační infrastruktura	34
11.1	Datové toky	34
12.	Využívání informačních technologií ve Finských a Britských školách	35
12.1	Využívání informační technologie ve Finských školách	35
12.2	Využívání informační technologie ve školách ve Velké Británii	35
II.	PRAKTICKÁ ČÁST	36
1.	Výzkumné šetření	36
1.1	Druhy výzkumu	36
1.2	Předpoklady	38
1.3	Dotazník	38
1.3.1	Jedna z možností sběru dat pomocí dotazníků je pomocí internetu	38
1.4	Vlastní dotazník	38
1.5	Vyhodnocení dotazníků z MŠ v České republice	39
1.5.1	Otázky	40
1.6	Shrnutí	43
1.7	Vyhodnocení dotazníků z MŠ ze Slovenské republiky	43
1.8	Shrnutí	46

2. Návrh řešení	47
2.1 Můj názor na možnosti internetu	47
2.1.1 Klady	47
2.1.2 Zápory	47
2.2 Problémy využití ITC v MŠ	47
2.3 Úloha předškolního vzdělávání v informační společnosti	48
2.3.1 Projekt KidSmart	50
2.3.1.1 Zařazení mateřských škol do programu probíhá na základě splnění kritérií	50
2.3.2 Další informační a digitální technologie	50
2.3.3 Využití webových kamer	50
2.3.3.1 Jak vidí zákon používání kamer ve školách	51
2.3.3.2 Jak postupovat při možnosti využití webových kamer	52
 ZÁVĚR	 53
SEZNAM LITERATURY	55
INTERNETOVÉ STRÁNKY	56
PŘÍLOHY	57

ÚVOD

Využívá se internet jako moderní informační a komunikační prostředek? Je tuto komunikaci zapotřebí dále rozšiřovat a to jak v personálních otázkách tak i pedagogickém procesu? Jakým způsobem? Je důležitá lepší novodobá technologická komunikace s rodiči? Využívají se webové kamery na přenos činností v MŠ pro rodiče? Jak jsou vybaveny dnešní MŠ novodobou technologií? Jak se dá tato problematika zlepšit?

Na tyto a další otázky se budu snažit adekvátně odpovědět ve své bakalářské práci za pomoci výzkumného šetření a to jak u nás, tak v zahraničí. Na základě této analýzy se pokusím navrhnout optimální řešení této problematiky na úrovni současných moderních komunikačních technologií.

Toto téma je velice zajímavé a také nepříliš publikované, a proto jsem si ho vybrala. V otázkách používání moderních technologií v komunikaci v předškolním vzdělávání jsme podle mého názoru stále ještě na začátku. Přesto jsem velice zvědavá, jakým způsobem funguje využívání moderních technologií v MŠ u nás, ale i v zahraničí. Podle mého názoru je sice novodobá komunikace v MŠ velice prospěšná a využívaná, ale ne v tak velké míře, jakou může tato technologie poskytnout. Předškolní vzdělávání je velice důležité a věřím, že si to všichni pomalu uvědomují a budou se stále více snažit o jeho zkvalitnění s využitím všech dostupných prostředků. Při svém výzkumu bych chtěla spolupracovat s MŠ nejen u nás, ale i v zahraničí a to hlavně se Slovenskem, Německem či Rakouskem. Doufám, že se mi podaří navázat kontakt s MŠ v těchto zemích a budu úspěšná ve vyhodnocování svého výzkumu.

V praktické části své práce bych se chtěla na základě výzkumu pokusit o optimální řešení komunikace s rodiči v předškolním vzdělávání pomocí moderních technologií. Zjistit dostupné možnosti, které se nabízí v různých programech či projektech. Nebo na základě výsledků výzkumu pouze poukázat na možnosti a funkčnost jiných prostředků.

I. TEORETICKÁ ČÁST

„Od druhých lidí nedostanete to, co si spravedlivě zasloužíte, ale pouze to a právě to, co si vykomunikujete.“ Motto Zlaté knihy komunikace

1. Co znamená komunikace?

Když jsem přemýšlela o této bakalářské práci, uvědomila jsem si, jak je její téma neuvěřitelně rozsáhlé a pestré, přesto si myslím že pro začátek by bylo třeba objasnit pár základních slov a pojmů jako například co vlastně slovo **KOMUNIKACE** znamená a kde se objevilo poprvé, rozdělení atd.

Slovo komunikace je latinského původu. V podstatě vyjadřuje něco, co je blízké našemu výrazu spojování. Proto je možné hovořit o silniční dopravě také jako o komunikaci. Spojení může vyjadřovat nejen přemísťování lidí a materiálu, ale i zpráv a informací. Proto je možné hovořit o komunikačních prostředcích a mít přitom na mysli třeba telefony, telegramy, dálnopisy, rozhlas, televizi atd. Význam komunikace je zde velice blízký tomu, co se komunikací rozumí v sociální psychologii. I tam jde o sdělování zpráv, o vzájemném informování dvou nebo více lidí. Příkladem může být rozhovor dvou lidí tváří v tvář i telefonický rozhovor. Rozhovor slovní i transformovaný do písemné formy. Původní význam slova "komunikace" v latině nám může naznačit jeho hlubší záměr (denotaci). Thesaurus linguae latinae - jeden z nejobsáhlejších latinsko-latinských slovníků - uvádí ekvivalenty (obsahově blízka) slova termínu "communicare". Jedním z nich je "participare" - doslova "spolupodílet se s někým o něco". Jiný říká "communicare est multum dare" - komunikovat znamená "mnoho toho druhému člověku dát". Konotace, tj. přidružené významy slova "komunikovat", hovoří o tom, že jde o "spojování" něčeho, co bylo rozdělené, o "slučování" dosud neslučitelného, o předávání, poskytování, doručování, propůjčování, dávání atd. S ohledem na tento hlubší význam slova "komunikovat" bychom jej mohli také překládat jako "sdílení" - sdílení se s někým o něco hodnotného (cenného). (Viz Křivohavý, 1988) (www.doktorka.cz/psychologie/co-je-to-komunikace/10.3.2003)

Laicky - Komunikace je tedy způsob předávání a přijímání myšlenek a vyhodnocování toho, jak sdělení na mě působí. Je to umění zformulovat informaci tak, aby si byl člověk jistý, že mu bylo rozuměno. Komunikace vyvolává reakci, která se následně projevuje v chování.

Komunikovat lze různými způsoby a některé způsoby komunikace jsou doslova specifické pro jisté komunikátory (osoby sdělující) a komunikanty (osoby přijímající sdělení). To znamená, že určitý systém komunikace je typický pro určitou kulturu, národ, jiný zase pro určitou skupinu, či člověka. Způsob komunikace je také odlišný u osob inteligenčně vyspělých a osob méně vyspělých, u různých věkových kategorií. Závisí na mnoha faktorech, mezi které jistě patří řada vnějších i vnitřních činitelů – prostředí, přítomnost dalších osob, vlastní citové rozpoložení, zkušenosti, vrozené komunikační schopnosti, zdraví, časová omezenost, temperament, charakter, a mnoho dalších. Obecně lze říci, že komunikace je systém vzájemně zcela či částečně propojených znaků, podle kterých lze komunikaci rozlišit na několik forem.

1.1 Rozdělení komunikace:

Verbální neboli slovní i psaná řeč - jedná se o úmyslné sdělování konkrétních informací.

Metaverbální paralingvistické znaky – což je hlasová intonace, zbarvení hlasu, intenzita projevu, rychlost, plynulost, kvalita, frázování, obsahová délka projevu, akcent, atd.

Neverbální komunikace (nonverbální) - tedy komunikace beze slov, ta zahrnuje osobní mimosmyslové projevy a postoje, pomocí kterých předáváme informaci o tom, jak vnímáme své okolí, lidskou mimikou se jako první zabýval Charles Darwin – sdělování výrazem obličeje – *mimika*

pohledy a oční kontakt

gestika – sdělování pohybem některé části těla

proxemika – sdělování přiblížením nebo vzdálením osob

haptika – sdělování dotechem

kinezika – sdělování celkovou pohybovou aktivitou

posturologie – sdělování fyzickým postojem

chronemika - je úsek zabývající se zacházením člověka s časem, např. jak s časem hospodaří, jak je dochvilný, kolik věnuje času jednotlivým osobám a problémům

vokalizace – sdělování smíchem a pláčem

sdělování pohledem, úpravou zevnějšku, atd.

Komunikace prostřednictvím symboliky, obrazů, ad.

Komunikace činem

Elektronická komunikace - dříve se označovala jako telekomunikace např. přes telefon, telegraf, dálhopis a v poslední době po Internetu přes Icq, Skype, e-mail, sms, chat atd.

Dle jiného kritéria lze ještě komunikaci rozlišit na:

intrapersonální komunikaci - získávání informací z internetu, archívu

interpersonální komunikaci - komunikace mezi dvěma a více lidmi, kdy jeden člověk sděluje něco druhému člověku a střídají se role vypravěče a posluchače

skupinová komunikace - při skupinové komunikaci hovoří každý s každým a projevují se tam role jednotlivých členů. Mohou být formovány komunikační sítě – příkladem mohou být obrazce, které naznačují tok informací: hvězda, kruh, řetěz, či vidlice

masovou komunikaci – jsou to například rozhlas, TV, noviny, časopisy, tato moderní informační media pak umožňují, aby komunikace zasáhla v krátké době velké množství lidí.

(<http://cs.wikipedia.org/wiki/Komunikace>, editováno 10.3.2009)

Jen velmi zřídka se uvedené formy komunikace používají jednotlivě. Jsou totiž spolu úzce propojeny. Klasickým způsobem komunikace je mluvená řeč (rozhovor, projev, diskuse) doprovázená celou řadou nonverbálních forem, jelikož tyto formy vyjadřují širokou škálu vnitřních stavů (situačních, emočních, atd.) a jsou rozpínány většinou neúmyslně. Důraz je kladen na slovo „většinou“, jelikož nonverbální komunikaci lze také částečně potlačit, či úmyslně podpořit, a to různými technikami, školeními, tréninky. Podobné tréninky využívají především lidé z řad politiků (např. k podpoře

své oblíbenosti - nonverbální formou komunikace ukazují voličům svou „lidskost“) a nebo manažeři (např. k získání většího vlivu na své podřízené). Klasickým příkladem je v tomto případě třeba naučený způsob podávání ruky, síla stisku ruky, výraz ve tváři či celkový postoj. Těmto nonverbálním sdělením říkáme intencionální, tedy sdělení, které komunikantům projevít chceme.

1.2. Komunikační systém:

vyšilač, řečník, zdroj (resource) - někdo kdo začíná komunikovat – hovoří k někomu

přijímač (receiver) - kdo řečníka vnímá

komunikační kanál (channel) - forma v níž je informace přenášena, kanál se odlišuje prostředím, okolnostmi, informační kapacita (propustnost) - maximální množství informace, které lze přenosovou cestou přenést za jednotku času, informační šum - vznik rušivých vlivů v komunikačním systému způsobující úbytek či zkreslení předávané informace

sdělení (message) - přenášená informace

ratifikace - přijímání, souhlas s přijímáním

zpětná vazba (feedback) - informace o výsledku komunikace, kterou příjemce zasílá zpátky zdroji - verbální i neverbální odpovídání

autenticita - věrohodnost, opravdovost

kongruence - shodnost verbálního i neverbálního projevu

produkce - záměr, slovní podoba myšlenky - formální způsob komunikace

recepce - přijetí signálu, vstup do komunikace

dekódování (decoder) - rozluštění informace

šum (noise) - zkreslení informace - cokoli, co snižuje věrnost přenosu sdělení od zdroje k příjemci

typy šumu: fyzikální, sémantický

bit - jednotka množství informace

1.3 Mimoslovní komunikace

Komunikace není jediným sdělovacím prostředkem v mezilidském styku. Zprávu je možné sdělit i jinak. Řidiči dvou protijedoucích aut se zdraví např. rozsvícením světel nebo mávnutím rukou. Děvče sděluje své sladké "ano" výrazem očí, pohledem, pokývnutím hlavy. A on jí na to odpovídá stiskem ruky, pohlazením, objetím. I v tom je třeba vidět určitou formu komunikace. V konfliktních situacích hraje mimoslovní komunikace velice důležitou roli. Co vše je možné říci partnerovi pohledem! Co je mu možné sdělit očima! Co se dá vyjádřit gesty, zabarvením hlasu! Kde jinde přichází mimoslovní komunikace více ke slovu než právě v konfliktních situacích? Kde je více třeba mimoslovních projevů než tam, kde dochází slovním projevům dech? Kdo spolu více hovoří pohledy, výrazy, mimikou, gesty, posuňky než právě nepřátelé a milenci? To je důvodem, proč při všech pokusech s mezilidskými konflikty je mimoslovní komunikace přísně střeženou podmínkou. V mnohých pokusech se partneři při řešení konfliktu nevidí. Často jsou rozsazeni do různých místností. Tak důležitá je mimoslovní komunikace.

1.4 Vnější a vnitřní druh komunikace.

Dva technické termíny – explicitní a implicitní komunikace

Vnější - explicitní komunikací se rozumí z velké části to, co v běžném životě znamená sdělování zpráv, dopisování, rozhovor atd.

Implicitní znamená doslova: "sama v sobě zahrnující". Ptáme se po podmětu: kdo, co? Odpovědí je: vlastní volba, rozhodnutí. Implicitním (vnitřním) sdělením se rozumí informace obsažená v projevu, činu, jednání, chování, kterým se vyjadřuje rozhodnutí - zvolení té či oné alternativy v dané situaci. Jinými slovy: tím, že jsi zvolil tuto, a ne jinou možnost, tím jsi mi něco sdělil. Svým rozhodnutím jsi mi něco naznačil, i když jsi neotevřel ústa. Čin typu rozhodnutí, volby je zde nositelem informace. Často je nejdůležitější zprávou pro další orientaci vzájemných vztahů mezi lidmi.

(www.doktorka.cz/psychologie/co_je_to_komunikace/10.3.2003)

2. Historie

Komunikace jako taková existovala již před vznikem komunikace člověka a rozvíjela se v přírodě. Komunikací v přírodě jsou neartikulované zvuky, pachy, mimika či postoje těla. I když většinu těchto komunikačních nástrojů využívá člověk i v dnešní době. Komunikace člověka se vyvíjela od neartikulovaných zvuků k promyšlené komunikaci prostřednictvím jazyka a rozvojem řeči.

Vývoj komunikace člověka probíhal od kreseb a ikon ke komunikaci mluvené a dále také písemné. Jak se rozvíjel jazyk v obou těchto podobách, stávala se sociální komunikace stále promyšlenější. Člověk ve své komunikaci postupoval od konkrétních jevů světa kolem něj, a praktických činností zajišťujících jeho životní styl, k abstraktnějšímu a syntetičtějšímu zachycení člověka v řádu existence. Existence a aktivity člověka v různých rovinách života od materiální k abstraktní rozpracoval Charles Popper (1997) v teorii prvního, druhého a třetího světa. Tento vývoj byl umožněn díky rozvoji řeči, která je těsně spjatá s myšlením. Určitá úroveň užívaného jazyka v rodině či ve společnosti stimuluje rozvoj myšlení na odpovídající úrovni (Vygotskij, 1971; Piaget, 1966; Popper, 1997). Rozvoj řeči stimuloval myšlení člověka i jeho intelektuální rozvoj a otvíral širší a hlubší prostor pro sociální komunikaci a rekonstrukci sociální entity. Svým způsobem je řeč základním médiem, které umožňuje člověku předávat nejen obsahy své mysli, ale také prožitky, city, výsledky svého myšlení i metodiku různých činností. Řeč je tedy jedním ze základních předpokladů vytváření sociální entity ze souboru lidských jedinců. Ve vývoji civilizace hraje významnou roli vkládání média mezi komunikující lidi. To komunikaci nejen zprostředkovává, ale také ovlivňuje její spontánnost a přirozenost. Historie lidské civilizace je provázána neustálým snižováním podílu bezprostřední a spontánní komunikace člověka se svým okolím. Již v počátcích lidské historie, v paleolitu, nalézáme první médium zprostředkovávající informace a významy, jedná se o jeskynní kresby. Od té doby se v lidské civilizaci postupně objevují další a další média. Historii člověka a společnosti můžeme rovněž vnímat jako postupné nahrazování přímého spontánního sociálního kontaktu a reflexe reality působením médií. Člověk ve svém vývoji usiluje o stále dokonalejší převedení přirozeného světa, který ho obklopuje, do umělého světa symbolů. Od počátečních zpodobňování jednotlivých prvků až k celistvému zobrazení reality v médiích a vytvoření umělé virtuální reality

2.1 Etapy

V první etapě představovala média kresbu na kámen, hliněné tabulky, papyrus a posléze papír. S touto etapou souvisí i vývoj řeči, včetně její psané podoby, a gramotnost omezená na malé vyjimečné skupiny.

V druhé etapě bylo s vynálezem knihtisku dosavadní vědění lidstva převedeno do knih a uloženo v knihovnách. Nové výsledky vědy a kultury byly průběžně zprostředkovávány lidem prostřednictvím novin, časopisů a knih. Spolu s plošným rozšiřováním vzdělanosti to pro vývoj lidstva a jeho kulturu znamenalo kvalitativně novou situaci. Vědění a kultura lidstva byly relativně přístupné každému zájemci. Přístupnost knih a jejich obsahu se stala silnou motivací k afilaci čtení a psaní (V českých zemích se již od 19. století gramotnost stala obecnou charakteristikou populace.). Převedení vědění lidstva do přístupného média – knihy – a plošná

gramotnost navodily obrovský nárůst fenoménu, který dnes označujeme jako lidské zdroje. Jejich důsledkem bylo osvícenství, racionalismus, bouřlivý rozvoj vědy v rámci *karteziánského paradigmatu (souhrn)*, návazný technologický a technický vývoj a industrializace civilizace. Vědecký a technický vývoj se promítly i do oblasti médií a informatiky. Knihtisk a kniha se propojily s celým novověkým úsekem vývoje společnosti, a proto vlastně prolínají každou oblastí života společnosti a jsou spojeny s téměř každým sociálním jevem.

Třetí etapa byla založena na objevu elektřiny, na využití tohoto vynálezu a s ním souvisejících technologiích. Jako byl telegraf, telefon, dálnopis, film, rozhlas a televize. Ovšem v této etapě, která byla charakterizována jako éra páry či mechanického a industriálního období, to bylo nemyslitelné.

Současná etapa médií ve společnosti je spojená s nástupem počítače a internetu a s propojováním jednotlivých médií v technologii multimédií za použití digitalizace. Touto technologickou rovinou však inovace nekončí. Od prvního média, které představovaly jeskynní kresby paleolitického a neolitického člověka, neustále zrychluje růst podílu reality zprostředkovávané člověku médii, rozmanitost médií, komplexnost reality postihované médii, přenos života společnosti a člověka do těchto médií – medializace a posléze digitalizace společnosti, pozice médií v životním poli člověka a jejich význam pro fungování společnosti. Zatímco v první etapě lidstvo potřebovalo na další inovaci médií tisíciletí a v druhé etapě staletí, v devadesátých letech 20. století se objem přenášených informací znásoboval v průběhu každých několika let. Změny v oblasti informačních technologií realizované v posledních dvaceti letech jsou zásadnější a objemnější než změny v oblasti informačních médií za celou historii lidstva. (www.portal.cz/scripts/detail.php?id=23745/, media ve vyvoji lidské civilizace, 2005, Portal s.r.o.)

2.2 Komunikace postupem času

2.2.1 Dopis

Je pravděpodobně stejně starý jako písmo samo. Dopisy se psaly už ve Starověkém Egyptě, v Číně a Sumerské říši, přes Říši římskou, Staré Řecko až po současnost. Této podoby předávání informací bylo využíváno jak ve sféře osobní, což jsou dopisy mezi přáteli, milostné dopisy ap., tak i v diplomacii či vědě. I některé pasáže Bible jsou psány formou dopisů. Dopis byl po dlouhá staletí jediným možným způsobem komunikace na dálku. To se změnilo až s vynálezem telegrafu, telefonu a Internetu. Od konce 19. století, s vynálezem telefonu a telegrafu se význam dopisu zmenšil, zejména pro způsob dopravy, který je ze své podstaty pomalejší než telefonní a telegrafní linky.

V současnosti je dopis spojen spíše se zasíláním dalších dokumentů, pozvánek či jiných drobných věcí, vkládaných do obálky společně se samotnou zprávou. Naproti tomu se posílá stále více dopisů reklamního charakteru, majících za účel prodej všelijakého zboží. S vynálezem Internetu a vznikem e-mailu dopis změnil svou fyzickou podstatu. Co se však změnilo jen málo je jeho obsah.

2.2.2 Telegraf

Lidé se odjakživa snažili komunikovat na větší vzdálenosti než jim umožňoval jejich vlastní hlas. Takovéto informace musely být přizpůsobeny druhu přenosu, tj. kódovány. Přenos kódovaných zpráv na vzdálené místo byl nazván *telegrafie*. Nejstarším způsobem telegrafie byly zvukové signály např. bubny - tamtamy a optická signalizace jako oheň, kouř, vlajky, semaforey, zrcadla. Po objevení elektřiny bylo možno přenášet signály po drátě využitím elektrického obvodu. Nejprve se objevily elektrostatické telegrafní systémy. První předvedl **Charles Morrison** v roce 1753: z Leydenské lahve vedl dráty k 26 malým papírkům, na kterých byla napsána písmena. Přivedením elektrostatického náboje na určený papírek (písmeno) došlo k jeho pootočení do čitelné polohy. Podobné pokusy dělali i další následníci, ale zůstalo jen u těchto pokusů. Ze slepé uličky se telegraf dostal až tehdy, když roku 1820 **Oersted** zjistil, že kolem elektrického vodiče (drátu) vzniká elektromagnetické pole schopné otáčet ručičkou kompasu. Na tomto principu vznikl elektromagnet a další vývoj už byl "pouze" otázkou dobrých nápadů. V roce 1832 se objevují první jehlové telegrafy, tehdy se jim říkalo galvanoměry. Systém používá pět jehlových ukazatelů k indikaci zvláštního kódu, jehož význam se pak hledá ve slovníku. (www.quido.cz/Objevy/telegraf.htm)

2.2.3 Telefon

Dalším postupem v komunikaci byl vynález telefonu. Obvykle je vynález telefonu přisuzován vynálezci jménem Alexander Graham Bell. Jeho první telefon byl sestaven v Bostonu (USA) v roce 1876. Základ tohoto vynálezu byl stejný jako dnešní telefony (pevné i mobilní sítě), s tím rozdílem, že jej tvořily dvě dřevěné bedničky propojené elektrickým kabelem pod napětím. Uvnitř bedniček byl elektromagnet s membránou. Jakmile se membrána rozvibrovala dopadem zvuku, došlo k přenosu akustického signálu, který byl změněn na elektrický pomocí elektromagnetu. Podobně to fungovalo u příjemce - ovšem šlo o změnu zvuku elektrického na akustický. Jedná se tedy o typickou sdělovací soustavu, jejíž součástí je mikrofon, který přeměňuje mechanické kmitání v elektrické, tzn. přenos na delší vzdálenosti v podobě kabelů nebo vodičů telefonní sítě. Vysílač neboli mikrofon byl vyroben z pivní bečky a tvarem připomínal lidské ucho. Příjímač tedy reproduktor byl vyroben z pletací jehlice a krabice od doutníků. Tento telefon mohl skutečně přenášet lidský hlas, ale velice zkresleně, a muselo se do něj mluvit správnou hlasitostí, aby kontakt pracoval správně. Telefon lépe než hlas přenášel hudbu. První rozhovor učinil Reis z fyzikálního sálu školy, kde vyučoval fyziku, do blízkého bytu svého přítele učitele zpěvu. Údajně měl mít tento obsah: „Koně nežerou okurkový salát“, zvolal Reis. „To vím už dávno, vy hňupe“, odpověděl kolega. O prvenství vynálezu k jednotlivým částem vynálezu bylo vedeno mnoho soudních sporů. Zvláště společnost Bell Telephone se snažila agresivně chránit své patenty. Výsledkem byly ale spíše další nejasnosti. Věc komplikuje i to, že vynálezci spíše předváděli své objevy novinářům a průmyslníkům, místo publikace ve vědeckých časopisech. Je nutno poznamenat, že současný telefon nemá jednoho vynálezce, ale je výsledkem postupného vylepšování a vynálezů velkého množství lidí. (<http://wapedia.mobi/cs/Telefon>)

3. Novodobá komunikace

3.1 Internet

Svět se s příchodem internetu nesmírně změnil - bez něj byste ihned nezjistili, kdy odjíždí váš vlak či autobus, nebo kolik dnes v deset ráno stála letenka třeba na Havaj. Internet se v žebříčku pětadvaceti technologií (kromě medicíny), které od roku 1980 nejvíce ovlivnily život běžného Američana, dostal na první místo se zcela zřetelným náskokem. Přestože pro někoho může být jeho první pozice překvapením, je nesporné, že za změnami ve společnosti souvisejícími s urychleným vyhledáváním informací a levnou komunikací stojí právě internet. Podle některých zpráv slavíme v tomto roce dvacáté výročí vzniku konceptu WWW. Jeho základem je první návrh na systém vzájemně provázaných hypertextových dokumentů, v němž pro procházení mezi stránkami stačí pouze klikat na odkazy, který spatřil světlo světa právě před dvaceti lety 13. března 1989. Jako u některých dalších objevů, i zde se dá polemizovat, zda to byl opravdu onen zásadní krok, který vedl k vytvoření sítě webových stránek, tak jak je známe dnes. Pokud se totiž podíváme do méně hluboké historie, zjistíme, že Tim Berners-Lee (53), který je autorem prvního návrhu, v úterý 6. srpna 1991 poslal elektronickou zprávu společnosti Usenet. A v ní představil konečnou podobu projektu World Wide Web. Hlavními novinkami byly kombinace grafického a textového rozhraní, hypertextové odkazy a možnost vyhledávat pomocí klíčových slov. Jednotlivé servery byly zastřešeny touto virtuální vrstvou a dalo se v nich vyhledávat současně. Návrh, z dnešního pohledu na jednoduchou a nezbytnou věc, Berners-Lee vytvořil spolu s Belgičanem Robertem Cailliauem během svého působení v Evropské organizaci pro jaderný výzkum (CERN) v Ženevě. Původním záměrem přitom však bylo, aby vědci mohli navzájem sdílet informace. V roce 1990 potom naprogramoval první prohlížeč www stránek, který byl zároveň i editorem. A právě již zmiňovaného 6. srpna 1991 spustil webové stránky info.cern.ch - zde napsal, k čemu jeho systém World Wide Web slouží, jak získat prohlížeč a jak ho nainstalovat. Prakticky jej tak dal bezplatně k dispozici veřejnosti a počítačová komunita se nápadu hned chytla. V roce 2001 počet počítačů které byly připojeny na internet převýšil 100 milionů. V současnosti již počet uživatelů i díky Bernersovi-Leeovi překonal miliardu a webové stránky se počítají na miliardy. Právě proto, že bylo jeho dílo poskytnuto zdarma, přispělo k masovému rozvoji celosvětové počítačové sítě. "Tohle mělo být seriózní médium," řekl ale později Berners-Lee, jehož hlavní motivací bylo vytvořit prostor, kde by vědci mohli sdílet své práce. Grafiku a obrázky na síti přímo nenávidí. "Obávám se, že internet bude závažně zneužit k prosazení nedemokratických sil a nejrůznějších dezinformačních kampaní," vystihl další ze svých obav. V dalších letech poté přesto pracoval na zdokonalování dalších součástí, které zjednodušily a uživatelsky zpříjemnily "surfování" po internetu. Ať už je však brán za datum vzniku WWW rok 1989 nebo 1991, nikdo nemůže Bernersovi-Leeovi upřít prvenství v nápadu a realizaci dnes miliardou lidí využívaného fenoménu. (www.novinky.cz/internet-a-pc/48362-internet-nejvetsi-vynalez-uplynulych-25-let.html)

3.2 Mobilní telefon

Na druhém pomyslném místě v žebříčku technologií stojí mobilní komunikace založená na GSM pravidlech. Bezdrátový telefon se objevil už v roce 1908. V ničem však dnešní miniaturní mobily nepřipomínal. Byl spíše změtí drátů na kovových tyčích. Vysílač, se kterým mobil spolupracoval, byl tak velký, že jej musel převážet buď vlak, nebo loď. Když byl vysílač dostatečně blízko, zachytil telefon díky silnému magnetickému poli jeho signál. Vynálezcem přístroje je Nathan Stubblefield. "Nathan je otcem mobilního telefonu. Jeho objev změnil způsob celosvětové komunikace," uvedl na svých stránkách operátor Virgin Mobile. Otec mobilního telefonu si však na uznání veřejnosti musel počkat celé století. Patent za objev "bezdrátového telefonu" byl tomuto pěstiteli melounů přiznán až po 30 letech. Tehdy byla postavena první telefonní síť přenášející hlas na dlouhé vzdálenosti. Jednu z prvních verzí "mobilu" ukázal Stubblefield již v roce 1902. Podle pamětníků to bylo ve městě Murray v Kentucky, kde přístroj přenášel bezdrátově hudbu a řeč do pěti přijímačů. Komunikovat bylo možné na vzdálenost zhruba půl míle. O šest let později Stubblefield patentoval novou verzi přístroje, který už uměl přenášet řeč i tehdy, pokud se vzhledem k přijímači pohyboval. Stubblefield však se svými vynálezy neuspěl. Zemřel jako žebrák v roce 1928. (c.d.)

3.3 Další komunikace

Mobilní komunikace je následována osobními počítači, které v současnosti zaznamenávají velmi silný výkonový růst těsně spjatý s neustále se snižující cenou. Optická vlákna sloužící k transatlantickému přenosu dat a nabízející nesmírně široká přenosová pásma osadila místo čtvrté. Původně vojenské GPS (Global Positioning System) se již v minulém století dostalo mezi běžné uživatele, kteří tak mají možnost na metr přesně zjistit svou okamžitou polohu či lépe naplánovat trasu. Přenosné PC (PDA - Personal Digital Assistant) jsou stále více a více miniaturizovány a jejich výpočetní síla už mnohdy překonává počítače z přelomu 21. století. Místo desáté zaujmají tzv. RF ID tagy aneb jakési rádiové stopy, které jsou zachycovány a slouží dnes například k zajišťování prostoru letištních hal, nebo k hlídání zboží v supermarketech. (c.d.)

Facebook je rozsáhlý společenský webový systém sloužící hlavně k tvorbě sociálních sítí, komunikaci mezi uživateli, sdílení multimediálních dat, udržování vztahů a zábavě.

CHAT - z angl. pokec, server umožňující přímou on-line komunikaci mezi uživateli. Internet je vynikajícím prostředkem pro zveřejňování informací, prezentací firem, nabízení zboží, pořádání konferencí a dalších užitečných služeb. A jelikož vše je zneužitelné, setkáme se na internetu i s nabídkou porno obrázků, ilegálního softwaru, drog, zbraní atd. Ovšem čím více času na internetu lidé tráví, tím více vyhledávají nějaká zpestření — a tím mohou být on-line chaty a různé servery umožňující i nepřímou komunikaci jako např. seznamky, diskusní fóra apod.

4. Novodobá technologie ve vzdělávání

V současné době jsme svědky dynamického rozvoje komunikace. Tento rozvoj byl vynucen neustále rostoucí potřebou komunikace a výměny informací mezi dvěma nebo několika subjekty, které se nacházejí na libovolném místě zemského povrchu nebo v jeho těsné blízkosti. Nové systémy komunikace jsou využívány v nově vznikajících komunikačních sítích, které svým účastníkům poskytují různé druhy služeb, jako například telefonní služby, přenos dat, videosignálů, přístup k internetu a jiné. Možnost komunikace s kýmkoli, kdekoliv a kdykoliv.

Novodobé informační a komunikační technologie ICT přinášejí také obrovské změny ve vzdělávacích systémech na celém světě. Umožňují vnímat poznatky více způsoby a tím, v porovnání s tradičními formami vzdělávání, umožňují dosažení vyššího efektu ve vzdělávání. Velké množství stále nových a nových informací klade větší požadavky i na úroveň a kvalitu vzdělávání. Je proto potřeba využívat nových metod, forem a postupů či nového spektra informací. Velký zájem je proto o informační a komunikační technologie, jejich rychlý vývoj však vyžaduje neustálé zvyšování počítačové gramotnosti. (Hanzel, P.: eLearning v přípravě učitel'ov, str. 281-289, Sborník příspěvků ze semináře a soutěže eLearningu 2004, Hradec Králové, 2004)

4.1 ICT – Information and communication technology

Informační a komunikační technologie jsou metody, postupy a způsoby sběru, uchování a zpracování, vyhodnocení, výběru rozšiřování a současné doručení potřebných informací ve vyžadované formě a kvalitě.

Vzrůstající významnost a alternativnost využití informačních a komunikačních technologií a internetu se dostávají do nového období vývoje a tak vytváří novou základnu, kterou nazýváme e-learning. E-learning znamená elektronické učení a vzdělávání, představuje širokou oblast získávání vědomostí pomocí moderních informačních a telekomunikačních technologií. Označuje různé druhy učení a vzdělávání podporované počítačem, které využívají moderní informační, komunikační a technologické prostředky. E-learning je vlastně multimediální podpora vzdělávacího procesu spojená s moderními informačními a komunikačními technologiemi pro zkvalitnění vzdělávání. E-learning je systém řízení toku vzdělávání a vědomostí, umožňující nejen předávat vědomosti, ale zároveň sdělovat a sledovat jejich rozvoj a získávat zpětnou informaci o jejich efektivnosti. Jde o proces formálního a neformálního vzdělávání a výcvikových aktivit, procesů, komunit a událostí zabezpečovaných pomocí elektronických sítí a medií - například Internet, Intranet, Extranet, CD-ROM, video kazety, TV, telefon, osobní počítače.

Mnoho lidí si pod e-learningem představuje multimediální výukové kurzy. To je samozřejmě jedna ze složek, spadajících pod tzv. asynchronní formu studia. E-learning však zahrnuje řadu dalších složek jak asynchronního studia, jako je komunikace pomocí e-mailu, diskusních skupin, nástěnek atd.; tak synchronního studia, což je chat, sdílení aplikací, video konference, virtuální třídy atd.; sdílení a využívání firemního intelektuálního kapitálu, a v neposlední řadě celý proces řízení vzdělávání. (c.d)

4.1.1 Definice e-learningu

Existuje řada definic e-learningu, které vznikaly v různých dobách. Vzhledem k nepřetržitému dynamickému vývoji e-learningu samotného, i souvisejících informačních a komunikačních technologií, se často výrazně liší. Některé jsou až příliš jednoduché a naopak některé příliš akademické, některé jsou velmi široké, některé zase zužují význam až příliš. Uvedme čtyři z nich, použité v různých materiálech v poslední době:

1. E-learning je výuka s využitím výpočetní techniky a internetu. (Petr Korviny, Moodle (nejen) na OPF, OPF, 2005)
2. E-learning je v podstatě jakékoli využívání elektronických materiálních a didaktických prostředků k efektivnímu dosažení vzdělávacího cíle s tím, že je realizován nejenom prostřednictvím počítačových sítí. V českém prostředí je spojován zejména s řízeným studiem v rámci LMS. (Kamil Kopecký, Základy e-learningu, Net University s.r. o., UP v Olomouci, 2005)
3. E-learning je vzdělávací proces, využívající informační a komunikační technologie k tvorbě kurzů, k distribuci studijního obsahu, komunikaci mezi studenty a pedagogy a k řízení studia. (Jan Wagner, Nebojme se eLearningu, Česká škola, 2005)
4. E-learning je forma vzdělávání využívající multimediální prvky - prezentace a texty s odkazy, animované sekvence, video snímky, sdílené pracovní plochy, komunikaci s lektorem a spolužáky, testy, elektronické modely procesů, atd. - v systému pro řízení studia (LMS). (Virtuální Ostravská univerzita, 2005) (cs.wikipedia.org/wiki/Elearning)

E-learning se v posledních letech stává stále populárnější a jeho podíl na trhu vzdělávání nepřetržitě roste. Využívá se hlavně v kombinovaných formách vzdělávání. Jedná se o vhodný doplněk prezenční formy studia rozšířené hlavně na vysokých a středních školách, postupně se však dostává i na základní školy. Dále se hodně využívá ve vzdělávání dospělých či celoživotním učení.

4.2. Tři úrovně elektronického vzdělávání

4.2.1 CBT– computer-based training

Vzdělávání za podpory počítačů off-line. Je první úrovní vzdělávání. Všechny programy a kurzy jsou distribuované např. na CD-ROMu. Jde o formu vzdělávání, kdy se nevyužívá připojení na síť. Tato možnost se však v dnešní době téměř nepoužívá, protože připojení k síti se dnes jeví jako nevyhnutelné a je cenově stále dostupnější.

4.2.2 WBT – web-based training

Neboli vzdělávání za pomoci webových technologií - je tedy zapotřebí připojení k internetu, jde tedy o on-line formu, kde je vše distribuované přes internet. Výhodou je snadné připojení kdekoli a kdykoli. Možnost navazování komunikace mezi účastníky, odkazy na jakékoliv informace, které jsou potřebné.

4.2.3 LMS – learning management systém

Jde o systém pro řízení výuky.

Zpětná vazba mezi učiteli a studenty, aby bylo vzdělání řízeno a usměrňováno a bylo možné ho vyhodnotit. Jsou systémy pro řízení vyučování pomocí specificky zaměřeného softwaru. Dnešní systémy řízení výuky poskytují rozsáhlé možnosti časového souladu vzdělávání jako video-konference, virtuální třídy, chat (real-time chatting = komunikace v reálném čase). Ústředním nástrojem LMS je kvalitně metodicky zpracovaná studijní podpora (tzn. všechny aktuální, profesionální služby - hlavně konzultace, multimediální studijní pomůcky, vnější i vnitřní zpětná vazba). Studijní texty by měly obsahovat zpracované texty, vzdělávací cíle, požadavky na zkoušky, ikony, seznam doporučené literatury, testy atd. LMS obsahuje množství otázek a úkolů, které se řeší a posílají vyučujícímu. Ten je hodnotí, okomentuje a následně se o nich diskutuje ve studijní skupině. LMS obsahuje mimo jiné i obrazové materiály, animace, videoukázky – tedy multimediální doplňky, které zkvalitňují vzdělávání. (Hanzel, P.: eLearning v přípravě učitel'ov, str. 281-298, Sborník příspěvků ze semináře a soutěže eLearningu 2004, Hradec Králové, 2004)

5. E-learning - Moderní podpora výuky

V současnosti stále přetrvává výuka ve formě tradičního pojetí. V poslední době se ovšem výrazně modernizuje zaváděním nových technologických prostředků, ale v podstatě se nemění způsob výuky. Stále je zde pedagog, který přednáší studentům. Základním zdrojem informací pro studenty jsou stále knihy, učebnice či skripta. Postupná modernizace probíhá ve využívání modernějších prostředků jako: tabule na popisovač, zpětný projektor, výpočetní technika, dataprojektory atd.

5.1 Alternativní metody výuky

Jedná se o moderní prostředky, které se pro výuku buď nevyužívaly, nebo jen zřídka. Jejich používání je omezeno většinou z důvodu vysoké náročnosti na jejich tvorbu a používání a samozřejmě kvůli vysokým nákladům. Typické pro tento druh výuky jsou videofilmy a videopořady, videopřenosy a videokonference, záznamy přednášek, simulace a modelování. E-learning - Zavádění moderních prostředků výpočetní a komunikační techniky do výuky vede ke komplexnímu řešení. Komplexní systémy poskytují výukové materiály a to ve všech používaných formách tj. texty, obrázky, zvuky atd. Komunikační prostředí umožňuje vzájemnou spolupráci skupin studentů a pedagoga. Selfest je vhodný doplněk, kterým si studenti otestují předpoklady pro úspěšné splnění zkoušky. (Ulrich, M. a Zatloukal, K.:eLearning, moderní podpora výuky, str. 408-412, Sborník příspěvků ze semináře a soutěže eLearningu 2004, Hradec Králové, 2004)

5.2 Výběr a přípravné práce systému

Při výběru systému je podstatné zaměřit se na důležité parametry. Jde o začlenění obrazových informací a videosekvencí ve vyšší kvalitě, to však přináší množství technických problémů a jen malé množství systémů je k tomu vhodných. Dalším důležitým parametrem je jednoduchost a snadnost vytvoření nového kurzu. Musí se brát v úvahu i ceny systémů, podpora ze strany výrobce a hlavně předpoklad životnosti daného systému. Pro realizaci systému je nutné zajistit řadu přípravných prací. Ty jsou zaměřeny na několik zásadních problémových okruhů.

- Stanovení počtu licencí pro rozběh a konečný stav.
- Zajištění přístupu studentů k systému a to vyčleněním míst ve studovnách, je potřeba vybudovat infrastrukturu na kolejích atd..
- Zajistit potřebné komunikační možnosti – od serveru až po uživatele.
- Vytvořit podmínky pro tvorbu doprovodných video, audio a dalších materiálů.

5.2.1 Přenosové parametry

Nasazení LMS v graficky náročném prostředí je poměrně složitá činnost. Ta spočívá ve vybudování nezbytného technického zázemí. Nejdříve se stanoví technické parametry videosekvencí, které budou v systému použity. Neuvažuje se o přístupu pomocí pomalých komunikačních linek. A tak pro distanční formu vzdělání bude multimediální obsah distribuován jinou cestou (CD, DVD, apod.) Pro podporu výuky formou samostudia se musí vybudovat vhodná infrastruktura k posluchárnám. (c.d.)

5.2.2 Infrastruktura

Komunikace infrastruktury musí odpovídat potřebám školy. Podle počtu pracovních míst, kde budou studenti využívat výhody tohoto systému. Musí se počítat s vysokým odběrem dat a struktura má být optimalizována pro jednoduché a ekonomické zvyšování propustnosti. Vysoký obsah multimédií klade velké nároky na úložiště. To musí zajistit nejen dostatečnou kapacitu, ale také dostatečný výkon pro odbavení množství streamů. Jako perspektivní jsou clusterová řešení (Seskupení volně vázaných počítačů, které spolu úzce spolupracují. Navenek tak mohou pracovat jako jeden počítač. Obvykle jsou propojeny počítačovou sítí. Clustery jsou obvykle nasazovány pro zvýšení výpočetní rychlosti nebo spolehlivosti s větší efektivitou).

Pro rozběh systému je nutné zajistit licence.

5.3 Program „Infrastruktura“

„Každý ví, že pedagogičtí pracovníci nepracují jen ve škole, ale i doma. Ne všichni učitelé, kteří jsou ochotni zapojit do výuky svého předmětu moderní informační a komunikační technologie, mají však doma k dispozici odpovídající vybavení,“ říká ministr školství, mládeže a tělovýchovy Ondřej Liška. „Řešením jsou notebooky – v dnešní době cenově dostupné a přitom velice dobře vybavené. Chceme školám v této věci podat pomocnou ruku.“

5.3.1 Notebooky učitelkám a učitelům

Pro kvalitní výuku informatiky je třeba zajistit nejen odpovídající vybavení, ale především personál. Vyučujících s potřebnou aprobační není mnoho, a to navzdory skutečnosti, že každým rokem přibývá absolventů pedagogických fakult, kteří vystudovali potřebný obor. Většina škol tento problém řeší buď doškolováním učitelů s jiným zaměřením, nebo zajištěním výuky absolventy nepedagogických fakult.

V případě doškolování stávajícího personálu lze ovšem narazit na skutečnost, že ne každý učitel základní či střední školy má doma k dispozici potřebnou techniku. Jako nejefektivnější se jeví možnost nabídnout školám spolufinancování vybavení pro vyučující, kteří projevují snahu o zapojení ICT do výuky a hodlají se v této oblasti dále vzdělávat. Realizací programu Infrastruktura může na každé základní a střední škole vzniknout skupina pedagogů, která bude schopna pružně reagovat na poslední trendy v oboru výpočetní techniky, ať už se jedná o moderní výukový software, vyhledávání ve znalostních databázích nebo informace o internetové kriminalitě a obsahu, který je pro děti škodlivý nebo nebezpečný.

K výhodám notebooků je třeba připočítat i cenovou dostupnost mobilního vysokorychlostního přístupu do sítě internet. Prostřednictvím všech čtyř mobilních operátorů pokrývá dnes i ta nejmenší místa. Na jednom notebooku mohou být přístupové účty pro několik vyučujících, každý z nich s vlastními dokumenty a vlastními pracovními profily. *„To všechno by mohlo v krátké době vést ke zvýšení počítačové gramotnosti celého pedagogického sboru. Výsledkem by mohlo být zkvalitnění výuky i v předmětech, kde by využití výpočetní techniky předpokládalo jen málokdo,“* vypočítává ministr Ondřej Liška. *„Umím si představit i využití notebooků*

při vícedenních akcích pořádaných školou. Třeba školu v přírodě ve spojení s možností vyhledávat informace ve znalostních databázích na internetu. Nebo zaznamenávání průběžných výsledků při sportovních akcích, tvorbu tabulky, grafu a jejich publikování na internetových stránkách školy... Možností je celá řada."

Pokud by se škola, která se zapojila do tohoto programu, rozhodla později rozšířit své multimediální učebny, mohla by přenosných počítačů využít například ve spojení s projekční technikou (projektory, multimediální tabule apod.). Pak by nebylo nutné vybavovat učebny stolními počítači, ale zapojit do prezentace výukového materiálu přenosný počítač.

Náklady na zajištění služby mobilní techniky s připojením do web sítě (notebook + funkční datové spojení) nejsou, vzhledem k dnešním cenám výpočetní techniky, nijak vysoké. Princip spolufinancování ze strany škol je spolehlivou zárukou, že se akce budou účastnit pouze ty z nich, které mají o nákup přenosných počítačů s datovým připojením pro vybrané vyučující opravdový zájem. Priority, druhy a počty techniky i samotného dodavatele si bude určovat škola sama.

(www.msmt.cz/ict/infrastruktura)

5.4 Spolupráce VŠ

Rozvíjí se vzájemná výhodná spolupráce s vysokými školami. Oblast videosekvencí je vhodná pro vzájemnou spolupráci. K tomu se vytváří technické podmínky jako např. AV centrum jehož náplní je tvorba výukových videopořadů, pořádání videopřenosů a videokonferencí, zajištění videosekvencí pro e-learning. Výsledkem je vytvoření množství výukových filmů, zajištění záznamů významných přednášek, a v poslední době implementace LMS EDEN (slouží k řízení a správě e-learningového vzdělávání - provozu kurzů, testování a monitorování studentů, realizaci anket, hlasování a dalších aktivit spojených s procesem distančního vzdělávání - úkoly, autotesty, diskuze a další).

6. Implementace e-learningu do vzdělávání dospělých

Zavádění e-learningu do vzdělávání se stalo novým stimulem pro vzdělavatele, kteří hledají cesty, jak vzdělávací proces inovovat, zvyšovat jeho efektivitu, a především jej učinit více obsahově dostupným a do jisté míry i zábavnějším. Elektronická média mohou posunout jednotvárný a nezáživný obsah studia do aktivizující až hravé podoby. Grafické ztvárnění a simulace dokáží velmi názorně vysvětlit pasáže učiva, které jsou jinak méně srozumitelné. Různé aktivizující prvky mohou nejen udržet pozornost vzdělávaného, ale taktéž pravidelně či náhodně prověřovat dosažené studijní výsledky. Vysoká míra individualizace, že si sám volím tempo studia, stupeň své studijní aktivity, hloubku a početnost prověřování výsledků studia, anonymita, kdy si sám ověřuji své pokroky či komunikuji pouze s tutorem (vzdělavatelem) bez účasti dalších osob. Oceňují to především starší studující, pro které návrat do školy může být stresující. E-learning je možno s úspěchem použít při vzdělávání všech věkových skupin, ovšem s různou mírou propojení s klasickou prezenční výukou. Představa, že samostudium založené na informačních a komunikačních technologiích může efektivně nahradit všechny formy vzdělávání, je velký omyl, který může nakonec e-learning spíše poškodit. Proto se v praxi využívá spíše kombinované formy výuky, neboli blended learning. V současné době se rozvoji e-learningu otevírají široké možnosti zejména v oblasti vzdělávání dospělých osob. (Zlámalová, H.: Implementace eLearningu do vzdělávání dospělých, str.413-418, Sborník příspěvků ze semináře a soutěže eLearningu 2004, Hradec Králové, 2004)

6.1 Celoživotní učení

Se v dnešní době stává nutností, zajišťující plynulý rozvoj osobnosti jedince, jeho schopnost přizpůsobit se vědeckému a technickému pokroku a uspět na trhu práce. Týká se to nejen osob s nižším vzděláním, ale také jedinců s vysokoškolským vzděláním. Úspěšný přechod k ekonomice a společnosti založené na znalostech musí doprovázet a předcházet mu výrazný posun k celoživotnímu učení. Pro českou společnost, ale nejen pro ni to znamená výraznou změnu strategického uvažování osob v produktivním věku i zaměstnanců a zaměstnavatelů. Na vysokých školách si velmi pomalu přivlastňují představu, že budou vzdělávat dospělé různého věku v jiných než vysokoškolských studijních programech, a to i přes dobrou tradici univerzit třetího věku.

I. E-learning poskytuje příležitost k celoživotnímu učení co nejbližší lidem, přináší vzdělávání jak se říká „až do domu“, respektive do prostředí, které je učícímu se známé a příjemné. Důležitým pozitivem e-learningu jsou i minimální časové a finanční ztráty, spojené s docházením či dojížděním do vzdělávací instituce.

II. E-learning poskytuje také široké didaktické možnosti, např. vytváření více vědomostních úrovní daného problému. Studující si sám vybere svoji stávající úroveň znalostí dané problematiky a na ni při samostudiu naváže. Tím odpadá demotivující opakování známých faktů s cílem dobrat se nového a potřebného obsahu. Dalšími výhodami, které lze didakticky využít, jsou možnosti názorných simulací, které zpřístupňují pochopení, ale dokáží také přiblížit proces učení se do polohy hry, který bývá příjemným zpestřením většiny studujících a podporuje je v tréninku dovedností.

III. E-learning poskytuje široké možnosti pro vytvoření vzdělávacího obsahu tzv. „šitého na míru“, tedy maximálně efektivního pro každého jedince. Především toho mohou využívat zaměstnavatelé, zaměstnanci nebo profesní asociace. Mají možnost takto flexibilně přizpůsobovat vzdělávací aktivity aktuálním potřebám svých zaměstnanců, zaměstnavatelů nebo profesních skupin.

IV. E-learning umožňuje velmi snadný vstup do neomezených informačních zdrojů poskytovaných Internetem. Poskytuje tak široké pedagogické možnosti, pokud využití těchto informačních zdrojů vyváženě směřuje pedagog. Vzdělávání však není jen dodávání potřebného rozsahu informací, učení musí člověka změnit. Učení se uskutečňuje prostřednictvím rozdílných činností. Ten, kdo se učí, pozoruje, naslouchá, opakuje si fakta, pamatuje si, přemýšlí, klade otázky, dělá chyby a snaží se je opravit, napodobuje vzorové skupiny, postupy a řešení. E-learning může podpořit jen některé z těchto činností a dobrá komunikace s pedagogem při přípravě i realizaci studia je zásadní.

V. E-learning může být ekonomicky efektivnější než ostatní formy studia. Např. opravy či úpravy studijního obsahu lze dělat velmi snadno a téměř okamžitě. Nebo změny týkající se včlenění nejnovějších poznatků daného oboru. Představa, že je však e-learning levnější než jiné formy studia, je mylná.

Tyto a další faktory představují pozitivní znaky e-learningu, které jsou s úspěchem využity při vzdělávání systematickém a také při dalším vzdělávání dospělých. Avšak při přípravě vzdělávání dospělých musíme mít na paměti velké individuální rozdíly v osobních a charakteristických vlastnostech dospělých. Dalšími a základními problémy ve vztahu zavádění e-learningu do oblasti vzdělávání dospělých jsou v současnosti dovednost ovládání ICT a schopnost se této dovednosti naučit, dále pak dostupnost technických prostředků. (c.d.)

6.2 Vzdělávání učitelů v oblasti ICT

Velice důležitou součástí vzdělávání a možnosti práce s ICT je vzdělávání nejen žáků, ale především jejich učitelů.

„Kurikulární reforma počítá s učitelkami a učiteli, kteří si s moderními informačními a komunikačními technologiemi rozumějí. Program podpory vzdělávání učitelů k dovednostem užívat ICT prostředky při výuce pokládám za jeden z nejdůležitějších úkolů MŠMT. Je pravda, že situace se v posledních letech v souvislosti s procesem informatizace celé společnosti velmi zlepšila a pedagogů schopných používat ICT k přípravě nebo přímo během výuky přibývá. Přesto je stále co zlepšovat, protože tento trend nepostupuje dostatečně rychle,“ o tom je přesvědčen ministr školství, mládeže a tělovýchovy Ondřej Liška.

6.2.1 Projekt vzdělávání učitelů v oblasti ICT

Cílem je vytvořit nástroj systematické podpory kurikulární reformy na základních a středních školách na poli vzdělávání s využitím digitálních výukových materiálů a v rovině efektivního využití ICT a interaktivních technologií jako pomůcek zvyšujících názornost vzdělávání. Díky tomu stoupne i aktivní účast žáků na výuce.

„Děti mají k moderním technologiím pochopitelně mnohem blíže než jejich učitelé. Jsou v oblasti ICT jako doma, cítí se v tom prostředí přirozeně. Učitel, který chce svým žákům více rozumět, navázat s nimi kontakt, získat si jejich pozornost a respekt, atraktivnit svůj předmět, ten nemůže v informačních a komunikačních technologiích zaostávat,“ je přesvědčen ministr Ondřej Liška.

Hlavním cílem tohoto projektu je vzdělávání 10 tisíc učitelů, což vychází dva na každou školu, podle vzdělávacího programu, který standardizuje ICT dovednosti. Vzdělávání bude probíhat online i prezenční formou. V rámci prezenční formy bude účastníkům poskytnut základní vzdělávací software a nácvik možností jeho využití při praktické výuce. Výběr vhodného softwaru bude proveden s ohledem na probíhající kurikulární reformu. *„Modernizace výuky nespočívá jen v proměně obsahu, ale také v atraktivnění forem. Neumím si představit, jak bychom na této cestě mohli ICT obejít,“* zdůrazňuje ministr Ondřej Liška.

Organizace vzdělávacích aktivit je předpokládána v úzké spolupráci s Krajskými školskými vzdělávacími zařízeními a s využitím jejich technologického zázemí. Program bude chápán tak, aby umožnil financování vývoje vzdělávacího obsahu pro online vzdělávání, ale také podíl nákladů na vzdělávání prezenční formou. To se týká i vývoje a výroby metodických materiálů poskytovaných frekventantům v rámci prezenčního vzdělávání.

Výběr z možných aktivit zajišťovaných v rámci programu:

- Práce s výukovým softwarem
- Využití standardních aplikací ICT pro práci na hodině
- Práce s interaktivní tabulí
- Vzdělávání ve využití ICT technologií při evaluaci
- Využití ICT technologií při komunikaci školy s rodiči

(www.msmt.cz/ict/vzdelavani-ucitelu-v-oblasti-ict)

7. Využití e-learningu v prezenční formě studia

Při přípravě a využití jakékoliv z forem e-learningu musíme však pamatovat, že je zapotřebí důkladně zvážit, pro koho je připravujeme, za jakým účelem, a zda jsme schopni realizovat ho takovým způsobem, který bude pro všechny (studenty i vyučující) skutečně přínosný. Pomocí testů se ověřuje jak studenti látce porozuměli a jak ji ovládají.

7.1 Multimediální prezentace a programy

Do virtuálního studijního prostředí se vkládají multimediální prezentace a programy, pomocí nichž si studenti příjemným způsobem opakují probranou látku a hlouběji do ní pronikají. K závažným otázkám často patří problém, jak sjednotit počáteční úroveň znalostí posluchačů, která je potřebná pro další vedení předmětu. Pomocí virtuálního studijního prostředí je možné studentům více pomoci, pokud nedosahují dané úrovně doženu ji a naopak pokud jsou podstatně dále, pomocí programu umožníme jejich rychlejší studium. Rozvíjejí se talenty studentů, kteří mají o danou oblast velký zájem a chtějí se dovědět o dané problematice více než je probíráno. Takoví studenti jsou umísťováni do WebCt, najdou zde studijní materiály či odkazy na zdroje, obsahuje informace překračující rámec přednášek. Virtuální studijní prostředí při podpoře prezenční formy vzdělávání se velmi osvědčilo v předmětech, ve kterých se vyžaduje týmová práce pro vytváření společných projektů. Studenti navzájem komunikují, diskutují a to v prostředí přístupném pouze členům týmu a vyučujícímu. Pracují zde odděleně, ale přesto společně. Mohou se radit a posílat části projektu vyučujícímu ke kontrole. Využití komunikačních nástrojů ve virtuálním studijním prostředí ke vzájemné komunikaci se studenty se odvíjí od obsahové náplně daného předmětu a od jeho organizační struktury.

Většina vyučujících se v průběhu svého působení stále snaží hledat a vyvíjet další a další pomůcky pro zefektivnění své výuky, aby byla zajímavá, pestrá, zábavná a především srozumitelná všem posluchačům. Snaží se také najít příjemnější prostředky ke zvyšování samostatné přípravy svých svěřenců. Díky studiu ve virtuálním studijním prostředí může student lépe studovat svým tempem. Sám si určuje způsob realizace studia, návrhy k tématům, vybírá si různé varianty výkladů. Prostřednictvím otázek, simulací, úkolů a testů je aktivně vtahován do výukového procesu. (Milková, E.: eLearning: Postřehy a zkušenosti, str. 320-324, Sborník příspěvků ze semináře a soutěže eLearningu 2004, Hradec Králové, 2004)

8. E-learning poznávací aktivity v kontextu rozvoje myšlení učebními úlohami

Instruktivně konstruktivní přístup k učení, kdy je učící se v rámci tohoto přístupu při práci s didaktickou počítačovou aplikací v systému e-learningu záměrně směřován k vzdělávacím cílům a učebním úlohám od nevědění k vědě. (Níkl, J. a Provazníková, P.: eLearning poznávací aktivity v kontextu rozvoje myšlení učebními úlohami, str. 343-350, Sborník příspěvků ze semináře a soutěže eLearningu 2004, Hradec Králové, 2004)

8.1 Pět forem produktivních poznávacích činností

Základem učebních činností je poznávací aktivita učících se.

1. *materiální činnost* - pracovní, experimentální a jiné praktické činnosti
2. *perceptivní činnost* – např. pozorování, rozvoj představ
3. *mnémické činnosti* – vštípení do paměti, udržení v paměti, vybavení
4. *myšlenkové činnosti* – od jednoduchých myšlenkových operací až k produktivnímu myšlení
5. *jazykové činnosti* – přirozené používání termínů a frází, formální používání vzorců, rovnic

8.1.1 Rozvoj myšlenkových operací učících se

Při učení z digitalizovaných učebních materiálů jsou rozhodujícím nástrojem podněcování poznávacích činností učících se učební úlohy. Úlohami jsou všechny úkolové situace, které stimulují učící se objekt k činnosti vedoucí k vyřešení této situace. Učební úlohou je každá úloha, která vyžaduje poznávací aktivity a je zadána s didaktickým záměrem. Kvalitní učební úloha vyžaduje podle D. Tollingerové jazykovou formu, pedagogickou smysluplnost v úkolovém poli, stimulační potenci, emocionálně motivační náboj, regulační potence, atd.. Učební úloha vymezuje „intelektuální prostor“ v jehož hranici se realizuje její řešení. (c.d.)

8.1.2 Taxonomie učebních úloh dle vzestupné kognitivní náročnosti

D. Tollingerová vyvinula specifickou technologii, která vychází z jí konstruované taxonomie učebních úloh podle operační struktury, tzn. podle mnémických pamětních a myšlenkových operací, které jsou nutné k jejich vyřešení. K taxaci učebních úloh se nechala inspirovat podle Bloomovy taxonomie vzdělávacích cílů – základem je šest dle náročnosti a komplexnosti vzestupně uspořádaných a dále členěných kategorií poznávacích procesů, které reprezentují jednotlivé kognitivní úrovně zapamatování, pochopení, použití, analýzy, syntézy a hodnocení.

8.1.3 Technologie práce s taxonomií učebních úloh

S taxonomií provádí tvůrce didaktické aplikace následující postupy:

1. taxaci jednotlivých učebních úloh
2. stanovení indexu variability souboru učebních úloh
3. stanovení pozičního indexu souboru učebních úloh
4. stanovení didaktické hodnoty souboru učebních úloh

Tyto postupy lze využít jako prostředek zajišťování nebo prostředek projektování kognitivní náročnosti učebních úloh. Při projektování souboru úloh požadované kognitivní náročnosti tvůrce aplikace konstruuje učební úlohy tak, aby dosáhl optimálních hodnot taxace, indexu variability, pozičního indexu a didaktické hodnoty souboru učebních úloh vzhledem k rozvoji myšlení učícího se. (c.d.)

8.1.3.1 Taxace učebních úloh

Stanovení operační kvality jednotlivých učebních úloh a určení, kterou myšlenkovou operaci úlohy navozují u učících se. K úloze se připsá číselné označení kategorie taxace. Příslušnou myšlenkovou operaci v učebních úlohách navozují tzv. akční slova např.: kolik 1.3, kdy 1.3, kdo 1.3, definujte 1.4, vyjmenujte součásti 2.2, jakou funkci plní 2.3, co je příčinou 2.4, atd. Soupis akčních slov, spojování dle úrovně myšlení.

Při taxaci dle požadovaných myšlenkových operací se každá učební úloha podřadí podle vyžadované myšlenkové operace (pozná se podle myšlenkové operace) pod některou z kategorií taxonomie učebních úloh a označí se odpovídajícím číslem desetinného třídění z taxace.

Kdo objevil 1.3 Proved'te kategorizaci 2.5 Dokažte, že .. 3.5

Ve kterém roce 1.3 Podle kterého kritéria se dělí ... 2.5

Při projektování souborů učebních úloh tvůrce aplikace volí úlohy plánovitě, cílevědomě z úrovně myšlení, které chce učící se rozvíjet. Přitom dbá na využití maxima různých typů myšlenkových operací. (c.d.)

8.1.3.2. Stanovení indexu variability souboru učebních úloh

Stanovují míry různorodosti, variability, vyžadovaných myšlenkových operací v souboru učebních úloh: $\text{index variability} = \frac{\text{různých typů variability úloh}}{\text{všech použitých úloh}}$

Např.: V taxaci souboru pěti učebních úloh (**1.3 1.3 2.5 2.5 3.5**) by byly didaktické aplikace z nějakých důvodů projektovány jen tři různé typy učebních úloh z hlediska požadované myšlenkové náročnosti z možných pěti typů (1.3 2.5 3.5). Hodnota indexu variability činí $3/5 = 0,6$. Obecně platí, že soubor úloh je z hlediska míry různorodosti vyžadovaných myšlenkových operací při hodnotách indexu variability:

1,0 až 0,9 vysoce variabilní

0,7 spíše monotónní

0,8 variabilní neboli vyhovující

0,6 až 0,1 monotónní

Při tvorbě učebních úloh se dbá na střídání myšlenkových operací, protože při jejich monotónnosti hrozí nebezpečí demotivace a zvýšené únavy učících se, stejně jako nebezpečí návykových řešení. Proto se při variabilitě 0,6 a nižší připravuje znění učebních úloh téže taxace tak, aby vyžadovaly jiné myšlenkové operace a tím získaly jinou taxaci, čímž dojde k optimalizaci indexu variability celého souboru úloh. (c.d.)

8.1.3.3 Stanovení pozičního souboru učebních úloh

Vizualizace operační hodnoty souboru učebních úloh je ve formě tabulky. Proveďte se záznamem počtu výskytu jednotlivých typů učebních úloh do tzv. poziční tabulky. Tabulka obsahuje tolik sloupců, kolik souborů obsahuje úloh. Tím je vymezeno celkové operační pole, které může aplikace využít. Poziční index je nutno vyhodnocovat ve vztahu k plánovanému cíli.

I pamětní reprodukce	X X	
II jednoduché myšl. operace	X X	
III složité myšl. operace	X	
IV sdělení poznatků		- plánovaná úroveň osvojení učiva
V tvořivé myšlení		

8.1.3.4 Stanovení didaktické hodnoty souboru učebních úloh

Vztažení dosud zjištěných údajů o souboru učebních úloh, hodnoty taxace, hodnot indexu variability, hodnot pozičního indexu k formálním vzdělávacím cílům. Porovnat parametry učebních úloh s didaktickým cílem, verbálně se vyjádřit o vlastnostech a přiměřenosti souboru úloh. Např.: soubor úloh obsahuje pět položek z učiva Po stránce odbornosti – vyhovuje, nevyhovuje, protože

Index 0,6 ukazuje, že soubor je z hlediska vyžadovaných typů myšlenkových operací monotónní. Opakovaně se ověřuje kvalita téhož druhu myšlenkových operací. Soubor je schopen vypovídat hlavně o osvojení úrovní mnémických a jednotlivých operací, což by nemělo být cílovým zadáním. Tvůrci didaktické aplikace by měli mít na paměti, že musí projektovat soubory úloh, které budou obsahovat úlohy odpovídající dané skupině žáků či studentů, jejich myšlenkovým schopnostem a individualitě.

Taxonomii učebních úloh lze efektivně využít k prospektivnímu řízení učebních činností, k řízení budoucích dějů. Učební úlohy jsou tak využity jako nástroj projektování cílených učebních činností, jako prostředek racionálního řízení učebních činností, jako nástroj projektování rozvoje myšlenkových operací. Přitom projekt budoucích učebních činností stále zůstává jen jednou z potencionálních možností, která se může i nemusí uskutečnit. Může vytvořit podmínky maximalizace pravděpodobnosti výskytu správného výkonu při využití projektovaných myšlenkových operací stanoveného typu a může také minimalizovat výskyt chybného výkonu v důsledku využití nesprávných řešících operací a jejich sekvencí. (c.d.)

9. Je médium přínosem

„Formativní silou médií jsou média sama.“ (McLuhan, 1991). Tento výrok vyvolává otázku, zda výchova a vyučování má za úlohu poznatek a nebo médium, které je jeho nositelem. Zastánci důležitosti zdůrazňují obsah sdělení, nikoli prostředek, který slouží jeho přenosu. Poukazují na to, že pouze technická dokonalost nezaručuje úspěšnost multimediální výuky. Zatímco zastánci druhé teorie zdůrazňují, že v současnosti média přináší převratnou změnu, že vznik informační společnosti ovlivní cílové výchovné a vzdělávací kompetence, že bude zapotřebí zcela nově navrhovat obsah, metody i formy školního i celoživotního vzdělávání. Nová média opravdu přináší kvalitativní změny a to tak, že umožňují simulování reálného prostředí, individuální studijní tempo, volbu místa a času pro studium, odstraňují strach z neúspěchu a tím ztrátu statutu atd.. Obavu, že nové informační a komunikační technologie (ICT) budou mít tendenci prohlubovat sociální a ekonomické rozdíly ve společnosti tím, že ne všichni budou mít stejný přístup k získání kompetencí pro využití ICT, vyslovil Průcha (1997). Cílem současných vzdělávacích systémů nejen u nás je, aby těch schopných bylo co nejvíce. Mnohé předměty z oblasti informatiky jsou vyučovány distanční formou prostřednictvím ICT, což znamená, že v průběhu vyučovacího procesu jsou studenti fyzicky odděleni od vzdělávací instituce a celý proces je institucí pouze řízen. Představitelem instituce je tutor, který nikdy nevyučuje, ale vede tutoriály, jejich obsahem bývá diskuse na předem známá témata podle studovaného předmětu. Pro studenta je tutor kontaktní osobou pro konzultaci problémů oborových, metodických, technických a jinak spojených se studiem. Rozvoj a možnost ICT otevírají oblast studia např. cizích jazyků elektronickou formou. Využití mnoha způsobů prezentace učiva včetně audio a videonahrávek, animací atd. umožňuje distanční studium i v této oblasti, kde úloha učitele bývá považována za obtížnou, lze jimi plnohodnotně nahradit tradiční face to face neboli tváří v tvář. Implementace ICT do vyučovacího procesu organizovaného distanční formou nesnižuje znalosti studentů, ale naopak významně je zlepšuje. Při zohlednění pedagogických aspektů přípravy a vedení elektronické výuky a s přihlédnutím k ostatním pozitivním stránkám distanční formy studia, která se tím stává snáze realizovatelnou, je tento způsob výuky srovnatelný s tradiční face to face výukou a brzy se jistě zařadí k již uznávaným a ověřeným vzdělávacím technologiím. (Šimonová, I.: Výsledky výuky prostřednictvím IKT v porovnání s Face-to face výukou, str. 380-384, Sborník příspěvků ze semináře a soutěže eLearningu 2004, Hradec Králové, 2004)

10. E-learning nové možnosti a přístupy

Evropa by se měla do roku 2010 stát „jednou z nejkonkurenčnějších a nejdynamičtějších ekonomik ve světě, založenou na znalostech a schopnou trvale udržitelného růstu, s větším počtem lepších pracovních míst a vyšší sociální soudržností.“ (Evropský summit, Lisabon, 3/2000)

V tomto duchu společenského rámce musí i vzdělávání na vysokých školách 21. století nutně změnit svou podobu. Vzdělávání úzce koresponduje s ekonomikou, projevuje se projektivní přístup univerzit ke vzdělávání a výzkumu a vliv rychle se rozvíjejících informačních a komunikačních technologií. To vyžaduje větší flexibilitu a inovaci. Musí se zaměřit pozornost na nové možnosti v oblasti vzdělávání a využití dostupných prostředků ICT s posunem k otevřenému distančnímu vzdělávání. Univerzity hrají specifickou roli, která závisí na kvalitě jimi poskytovaného vzdělávání.

10.1 Nové směry ve výuce

Nutnost neustálého obnovování informací a znalostí vede univerzity k celoživotnímu vzdělávání. V informační společnosti se práce s informacemi a jejich sdílení a prezentace stává součástí každodenního života. Studenti si začínají uvědomovat, že bude zapotřebí se školit nebo přeškolovat v různých obdobích jejich života. Ve výjimečných aplikacích přestává být užitečný masově a uniformně vzdělaný pracovník, který je snadno zaměnitelný, ale naopak se jím stává individuální pracovník, jehož znalosti a dovednosti jej činí jedinečným z hlediska dané činnosti. Postupně se nahradí termín „vzdělání“ výstižnějším termínem „vzdělávání“, jedná se o související proces. Instituce vysokého vzdělávání se musí na tento trend připravit. Bude zahrnovat zvýšenou míru školení, studia při zaměstnání, kurzy. Mnoho studentů se již nezajímá o zkvalitnění oblasti vědy, ale o přípravu na práci tím, že se soustředí na výsledné poznatky, k nimž věda dospěla. Příprava na práci v dnešní době vyžaduje znalost různých disciplín, kombinovaných s dovednostmi a praktickým know-how (souhrn znalostí).

10.1.1 Úloha učitele

Součástí tohoto procesu je i změna role učitele a to od přenosu znalostí k přemýšlivému učení, poznání, jak se studenti učí a za jakým účelem. Konstruktivní teorie vyučování předpokládá změnu role učitele, jeho hlavním úkolem již není vědět vše, ale vytvářet prostředí, v němž mají studenti vlastní zájem o učení. Autorita učitele z hlediska věrohodnosti předávaných znalostí a informací bude muset odrážet četnost informačních zdrojů, které studenti budou mít k dispozici. Počítačové sítě a informační služby www na Internetu nabízejí širší informační základnu, ze které lze čerpat, než tomu bylo v minulosti, poskytují prostředí, které obsahuje i multimediální prvky, narozdíl od tištěné podoby.

10.1.2 Role Internetu při výuce

Internet je velice dynamický a má dosud netušené možnosti, které může přinést obzvláště v distančním studiu. Role Internetu se neustále zvyšuje: Internet jako podpora pro prezenční formy výuky, jako zdroj učebních informací pro distanční formu výuky a řízená výuka využívá internet jako výukové prostředí.

Využití Internetu při výuce a vzdělávání:

- aktivizuje, motivuje k samostatné práci, umožňuje vyhledávání a třídění informací
- zajišťuje komunikaci mezi lidmi jednotlivých zemí i kontinentů
- poskytuje možnost nahlédnout např. do galerií, muzeí atd., aniž by žák nebo osoba musela opustit školu či domov
- ulehčuje přehled o dostupné literatuře a její získání z různých informačních zdrojů
- umožňuje zapojovat se do diskuzí, pořádat videosekvence, vytvářet virtuální týmy atd.

10.2 E-learning

E-learningem jak už víme se rozumí učení s pomocí elektronických médií. Použité metody jsou přitom značně mnohostranné, sahají od CTB nebo WBT až k online-learningu. CTB zahrnuje výukové programy, které byly vytvářeny od 80. let k samostudiu na počítači, WBT znamená učení s podporou sítí Internet, Intranet nebo Estranet. Informační systémy včetně příslušných databází a výukové kurzy jsou základními stavebními kameny. Kurz pak spojuje možnosti výkladu pomocí textu, animací, audio i video sekvencí a elektronické komunikace. Počítačové prostředky umožňují simulace složitých jevů a rovněž prohlubují a zkvalitňují motivaci a zpětnou vazbu studentů. Online-learning znamená skutečné virtuální výukové prostředí, které vyžaduje připojení studentů a tutora k serveru, odkud jsou relativní data distribuována, tutor může se studenty komunikovat synchroně či asynchroně. E-learning neznamena pouze virtuální výuku. Virtuální fáze učení se pomalu kombinují s prezenční formou výuky, a to je označováno jako "blended-learning". Tato forma je nejvhodnější pro přípravu studentů na učitelské povolání, vzhledem k jejich možnosti prezentace vlastních myšlenek v přímém kontaktu s okolím. Cílem řešení pomocí e-learningu je definování uživatelských požadavků s vysokou dostupností informací a možností inovace kvalifikované didaktické formy výuky. Tato řešení podporují učební procesy, při nichž studenti mohou mít při řešení zadaných úkolů učební látku, čas a pracovní tempo podle své potřeby. Jádrem při použití e-learningu je, aby fáze seznámení s učivem, vysvětlení, prohloubení, upevnění, opakování a shrnutí závěrů doprovázeny nasazením efektivní výpočetní techniky.

Cíle učení pomocí e-learningu

- pomáhá každému zájemci o učení účelně realizovat všechny svůj potenciál
- redukuje nerovnosti mezi jednotlivci či skupinami
- podporuje týmovou práci
- zajišťuje, že získané znalosti a schopnosti odpovídají potřebám ekonomiky a trhu práce
- umožňuje využívat multimédia a internet
- umožňuje snadný přístup k různým informačním zdrojům

(Jehlička, V. a Rabe, V. eLearning nové možnosti a přístupy nebo nová platforma pro učení, str. 356-361, Sborník příspěvků ze semináře a soutěže eLearningu 2004, Hradec Králové, 2004)

11. E-learning a komunikační infrastruktura

E-learningové kurzy se prosadily ve výuce na většině vysokých škol. Přitom jde o výrazně odlišné typy škol, jako je studium práv na jedné straně a na straně druhé studium veterinárního lékařství či umělecké školy. Základní vlastnosti LMS se mohou využít vždy nebo je možno je přizpůsobit potřebám školy. Plná aplikace všech možností nabízených LMS je však možná jen s ohledem na technické zázemí příslušné školy. Studijní materiály jsou téměř vždy ve formě hypertextu využívajícího multimediální podpory.

11.1 Datové toky

Vlastní textová informace není náročná na komunikační prostředí, pokud však neobsahuje grafické či další multimediální prvky. Strana čistého textu zabírá jednotky až desítky KB, což je pro přenosové kanály celkem zanedbatelná velikost. Pokud text obsahuje třeba fotografie, je situace jiná. Pokud má fotografie poskytnout potřebné informace, musí být v odpovídající kvalitě, což zamená řádový nárůst objemu dat – takováto fotografie zabere stovky KB až MB. Pokud text obsahuje více takovýchto fotografií nebo celou galerii, začne se pohybovat až v desítkách MB na stránku. Další skok velikosti dat představuje použití záznamu zvuku nebo videosekvence. Při jejich začlenění musíme pečlivě zvažovat jejich parametry, které jsou závislé na snímané scéně. Čím je zapotřebí vidět ostřeji a přesněji obraz, věrnější barvy a zajistit nezkreslený obraz, tím jsou nároky na komunikační cesty vyšší. E-learningové technologie se dají použít u distančního, kombinovaného vzdělávání ale i přímé výuky. Studenti tak získají množství potřebných informací, které jsou jinak nedostupné. Nasazení e-learningu předchází revize možností komunikační infrastruktury školy. Důležitý faktor je i přístup k materiálům, a to jak ze sítí školy, tak z vnějšího prostředí.

Moderní prostředky e-learningu mají své místo na všech vysokých školách. Jednotný systém vhodný pro všechny školy ovšem neexistuje. Rozdíly mezi charakterem výuky na různých typech vysokých škol jsou příliš velké. Zavedení e-learningu představuje však zátěž nejen na učitele, který připravuje vlastní výukové kurzy, ale i na počítačovou infrastrukturu, a je nutné s tím počítat a připravit se na to. Počítačová infrastruktura musí být navržena tak, aby se dala průběžně optimalizovat za přijatelné náklady. Je třeba mít na paměti, že sítě nebudou zatěžovány pouze datovými toky používané LMS, ale že kurzy se budou muset dělit o datový tok vyvolaný běžnou činností studentů. (Křivánek, V. a Zatloukal, K.: eLearning komunikační infrastruktura, str. 399-412, Sborník příspěvků ze semináře a soutěže eLearningu 2004, Hradec Králové, 2004)

12. Využívání informačních technologií ve Finských a Britských školách

12.1 Využívání informační technologie ve Finských školách

O technickém vybavení a možnostech tamních učitelů se nám pochopitelně může „jen zdát“, a tak i míra nasazení ICT do výuky je mnohem vyšší než u nás. Metody využití těchto technologií i některé problémy jsou však podobné.

Hardwarové vybavení většiny škol v Helsinkách je na velice vysokém stupni. Počítače mají za katedrou většiny učeben už od těch nejnižších ročníků. Samozřejmě bývá minimálně jedna (většinou dvě i více) počítačová učebna s cca 20 počítači o stáří nejvýše 4 roky. Hlavně na vyšších středních školách není výjimkou školní notebook, který mají učitelé plně k dispozici. Téměř každá škola vlastní minimálně jeden dataprojektor, většinou mobilní pro využití v každé učebně. Je zde také možnost zařízení, které umožňuje převod obrazu z PC do televize, využívají i interaktivní tabule.

Na rozdíl od českých pedagogů je s počítačem schopna pracovat více než polovina finských učitelů. Také zde platí, že čím vyšší stupeň, tím vyšší procento učitelů počítač ovládá.

Podmínky finského učitele jsou celkově lepší a nejen z důvodů finančních, ale i z hlediska samotného procesu tvorby kurikula, který si škola vytváří svůj vlastní na základě jakéhosi hrubého celostátního.

12.3 Využívání informační technologie ve školách ve Velké Británii

Angličané doslova „sypou“ peníze do vzdělávání, hlavně pak do ICT. V Anglii si uvědomují, že bez kvalitního vzdělání na všech úrovních nezajistí, aby jejich žáci v budoucnu pracovní příležitosti vytvářeli a ne jen byli někým zaměstnáváni.

V ceremoniálním hrabství Lancashire se rozhodli vyměnit ve všech školách (primary school a secondary school) všechny klasické tabule s křídou za bílé interaktivní počítačové (viz příloha č.1) V daleko menším měřítku a zvláště pak pro děti mladšího školního věku (5-7 let) či pro děti s nutností speciálního přístupu jsou ve školách v okolí Blackpoolu používány tabule SMARTboard kanadské SMART Technologies. (viz příloha č.2) Kromě všudypřítomných interaktivních tabulí jsou dalšími liniemi při využití ICT multimédia jako taková. Videokonference žáků a jejich učitelky např. s odborníkem přímo z observatoře v Greenwich, který za pomoci učitelky v dané třídě vyučuje učivo o planetách. (viz příloha č.3) Dalšími možnostmi využití multimedií resp. videokonferencí jsou různé projekty, jako např. Řešení problémů dospívání žáky Blackpoolu s žáky newyorské školy v USA.
(www.ceskaskola.cz/ICTveskole/AR.asp?ARI=3029&CAI=2131)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Výzkumné šetření

Další částí mé bakalářské práce bylo výzkumným šetřením zjistit skutečný stav novodobé technologické komunikace u nás a v zahraničí. Pomocí předpokladů jsem sestavila krátký dotazník, na základě kterého jsem se snažila tuto problematiku stanovit. Výzkum byl časově vymezen po dobu 3. měsíců, během kterých jsem shromažďovala a vyhodnocovala získaná data. Pomocí Internetu jsem si vyhledala adresy několika desítek mateřských škol u nás i v zahraničí. Tyto školy jsem posléze obeslala s prosbou, aby mi pomohly s daným dotazníkem, týkajícího se problematiky a podle mého názoru zajímavého tématu dnešní doby. Bohužel komunikace se zahraničními mateřskými školami byla velice komplikovaná a také nastaly nějaké technické problémy. Proto jsou jediné výsledky výzkumu, které mohu předložit, z mateřských škol z České a Slovenské republiky.

I přes tyto problémy si myslím, že výsledky mého snažení jsou zajímavé, protože jsem při komunikaci s ředitelkami a učitelkami mateřských škol obdržela mnoho zajímavých názorů a poznatků ohledně tohoto tématu. Objevily se i prosby o zpětné poslání vyhodnocení tohoto výzkumu, což mě samozřejmě potěšilo.

1.1 Druhy výzkumu

Dle obsahu

- Výzkum trhu a jeho segmentů (především média, informační a komunikační technologie, a další oblasti)
- Výzkum efektivity komunikačního konceptu (všech druhů reklamy)
- Výzkum a hodnocení audiovizuálního mediálního obsahu (např. video, televizní pořady apod.)
- Hodnocení internetových stránek
- Mediální výzkum (měření sledovanosti televize, internetu, WWW stránek, mediálního chování,...)
- Spotřební výzkum (spotřební chování, spotřebitelské preference)
- Výzkum značek (znalost, penetrace, nákup, spokojenost s produkty apod.)
- Výzkum životního stylu

Dle vzorku

- Business to Business (B2) - firma/organizace, všechny zájmové skupiny firem např. odběratelé, uživatelé, dodavatelé, partneři, zaměstnanci, novináři a další skupiny
- Charakteristika populace (jakákoli cílová skupina)
- Výběr vzorku (kvótní, náhodný stratifikovaný, náhodný, ...)
- Geografie vzorku - Česká a Slovenská republika

Dle rozsahu zpracování služeb

- Prezentace, tabulky a grafy, krátká shrnutí, komentáře a doporučení, originální vizualizace či grafika, až po osobní prezentace, včetně audiovizuálního obsahu či následné poradenství
- Rychlost zpracování - standard, express, super express - anketa/hlasování

Dle periodicity

- Jednorázové
- Kontinuální (související)

Kvantitativní

- Osobní rozhovory
- On-line výzkumy
- Panelové výzkumy
- Telefonické rozhovory
- Omnibusové výzkumy (více tématický)
- Ankety

Kvalitativní

- Skupinové diskuse (také online)
- Expertní rozhovory
- Hlubkové rozhovory
- E-mailové výzkumy
- On-line Blog
- Video výzkumy
- Etnografické výzkumy

Ostatní

- Marketingové studie
- Sekundární výzkum - druhotný
- Hybridní nebo kombi výzkumy - kombinace kvantitativních a kvalitativních metod
- Komplexní monitoring reklamy ve všech médiích (www.mediaresearch.cz/produkty-sluzby/vyzkum/druhy-vyzkumu/)

1.2 Předpoklady:

1. „Jsou moderní informační technologie smysluplně využívány v předškolním vzdělávání využívány?“ „Učitelská i rodičovská veřejnost by rozšíření komunikace přes moderní komunikační technologii uvítala?“
2. „Uvítala by učitelská i rodičovská veřejnost rozšíření komunikace přes moderní komunikační technologii?“
3. „ Je vhodnější personální komunikace nebo komunikace týkající se obsahu pedagogických činností?“

1.3 Dotazník

Dotazník je způsob sběru dat - statistické a evidenční potřeby či realizace průzkumu - průzkum mínění, průzkum spokojenosti zákazníků, anketa mezi zaměstnanci, poprodejní zpětná vazba, anketa rodičů apod. (využití je možné v jakékoliv společnosti). Vytváří se například zaměstnanecké dotazníky, klientské dotazníky, dotazníky pro průzkum trhu a plno dalších. Možnosti použití jsou neomezené. Vyplňování dotazníků může probíhat anonymně bez omezení nebo může být umožněno jen vybraným uživatelům či skupinám.

1.3.1 Jedna z možností sběru dat pomocí dotazníků je pomocí internetu

Dotazník se využívá ke snadnému sběru dat pomocí internetu. Do aplikace je možné vložit jakýkoliv dotazník velmi jednoduchým způsobem. Přehledné je i zobrazení dotazníku dotazovanému. Vytvořený dotazník je na internetu umístěn na adrese zvolené zadavatelem. Dotazník může být graficky přizpůsoben požadavkům zadavatele např. obdobně jako internetová prezentace zadavatele. Výhodou je rychlá realizace dotazníků, online vyhodnocení dotazníků, online průběžné zobrazování a vyhodnocování sebraných dat, export dat do různých formátů, zpětná vazba - informování účastníků systému, možnost časového omezení vyplnění každého dotazníku, systém s více rolemi - vhodné pro vyplňování dat právníky osobami - administrativní pracovník data vyplní, ředitel společnosti vyplněný dotazník jedním kliknutím autorizuje a odešle na server ke zpracování, automatické ověření IČ společnosti, přístup k dotazníkům kdykoliv a odkudkoliv na světě, vysoká míra zabezpečení a jednoduché ovládání. (www.dotazniky.cz/index.php)

1.4. Vlastní dotazník

Dotazník jsem sestavila na základě předpokladů na dané téma. Obsahuje 5 otázek a 5 podotázek s možností odpovědi ano/ne nebo možností vlastního názoru. Vlastní názor je v mém dotazníku důležitou součástí, zjišťovala jsem jím, jak na dané téma paní ředitelky a učitelky reagují, co si myslí, co je podle jejich názoru efektivnější, co využívají nebo jim vyhovuje a zda se neostýchají využívat nové možnosti. Dotazník jsem rozesílala s podporou internetu přes email, čímž poukazuji na fakt, že nutnost práce s počítačem je v dnešní době již nevyhnutelná. Ředitelky dnes běžně pracují s počítači a vyřizují pomocí nich velkou část svých běžných povinností. I učitelky pomocí Internetu komunikují s rodiči, jinými učitelkami a hledají nové inspirace či pracovní postupy atd. ICT začínají ovlivňovat také život dětí, proto je třeba děti na

tyto změny připravovat, aktivně je vést k umění učení se novými způsoby a metodami a podporovat jejich schopnost učit se a komunikovat vytvářením vhodných dovedností, a proto již děti v předškolním věku musíme seznamovat s jejich možnostmi. Děti jdou velice rychle kupředu a dokáží překvapit neuvěřitelnou přizpůsobivostí a flexibilitou k novým možnostem.

Na základě otázek v dotazníku jsem tedy chtěla zjistit jak na novodobé technologické možnosti pohlíží jak p. ředitelky tak i p. učitelky, jak se s nimi ztotožňují, pracují a zda jsou přístupné i novým věcem a možnostem, které tato technologie přináší. (Viz příloha č.4)

1.5 Vyhodnocení dotazníků z MŠ v České republice

Rozeslala jsem zhruba 60 dotazníků, některé se mi téměř obratem vrátily zpět, další dotazníky přišly v průběhu mého výzkumu a několik dotazníků přišlo v písemné formě poštou. Přes velký počet rozeslaných dotazníků se mi bohužel vrátila jen malá část, ale i přes to věřím, že na určitý obraz to bude stačit.

Celkově jsem vyhodnotila 27 dotazníků. Všechny mateřské školy, které se zúčastnily výzkumu jsou zřizované obcí, a jsou ze všech koutů České republiky např.:

ZŠ a MŠ Teplice nad Metují s programem: Objevujeme svět č.j. 1311/07

Dvoutřídní mateřská škola, celková kapacita 80 dětí

Zřizovatel: Město Teplice nad Metují, Rooseveltova 15

MŠ, Stromovka 285/1, 460 10 Liberec

V mateřské škole jsou 4 třídy celkem pro 100 dětí

Motto „ Všude učíme se jenom od toho, koho máme rádi“

Mateřská škola Brandýs nad Labem, Stará Boleslav, Chobotská 1757

Čtyřtřídní mateřská škola

ŠVP má název „Svět kolem nás“

Mateřská škola Slavonice, Brněnská 200, 378 81 Slavonice

Šestitřídní mateřská škola s kapacitou 120 dětí.

Zřizovatelem je město Slavonice

MŠ Jenišovice, Jenišovice 67, 468 33

Motto: "Rozvíjením samostatnosti a tvořivosti dítěte přirozenou cestou, pokládat základy celoživotního vzdělávání = Spokojené dítě ve společnosti."

Dvoutřídní školka s kapacitou 56 dětí

Mateřská škola Mašinka, Tř. Jana Švermy 825, 289 11 Pečky

Jde o šestitřídní školku.

Projekt: „Vláček plný pohádek a poznání“ - Mašinka šest barev má, víš, co která znamená?

Mateřská škola Zvoneček, Mělník

V Dukelské ulici, s kapacitou 70 dětí

Zřizovatel Město Mělník, Náměstí Míru 1, 276 01 Mělník

Mateřská škola Sluníčko
Smetanova 902/II, 389 01 VODŇANY
Dvoutřídní školka

Toto je jen malá část Mateřských škol, které byly ochotné zúčastnit se mého výzkumu.

1.5.1 Otázky

1. Otázka: *„Využíváte internet jako moderní informační a komunikační prostředek?“*

- a) *Pro Vaší činnost v MŠ*
- b) *Pro komunikaci s rodiči*

Na tuto otázku všechny zkoumané subjekty odpověděly kladně a využívají ho jak pro svou činnost ve školce, tak pro komunikaci s rodiči (viz příloha č. 5. č.5 a, č.5 b). Možnost využívání internetu je v dnešní době, jak už bylo mnohokrát uvedeno a také ještě bude, téměř nutností. Kde jinde se dají nalézt potřebné informace a data tak rychle, v pohodlí a klidu jako právě za pomoci internetu. Učitelky čím dát častěji hledají různé náměty a rady, komunikují s kolegyněmi.

Někteří rodiče hlavně mladší generace tuto komunikaci považují za zcela samozřejmou a od své MŠ jí přímo vyžadují. Pro práci učitelek i ředitelek je Internet téměř nutností. Využívají ho pro rozšíření svých činností, nové informace atd.

2. Otázka: *„Považujete další rozšíření této komunikace za prospěšné?“*

Pokud ano, jakým způsobem?

Internet je v mnoha případech při práci p. učitelek využíván ve velké míře, usnadňuje jejich vyhledávání informací a snadnou komunikaci. (Viz příloha č.6) Využívá se k informacím o činnostech a dění v MŠ. Jde o doplňkovou komunikaci s rodiči přes email, prezentace MŠ, fotografie dětí a různých akcí, omlouvání dětí. Pro náměty, nápady, dotazy, diskuse od rodičů i kolegyň. Využívají ho i jako hledání ozdravných pobytů pro děti na horách. Většina MŠ má své www stránky, kde mají potřebné informace, programy, plánované akce a kontakty na MŠ, aktivity tříd, jména kmenových učitelek a lektorů se také zveřejňují, zveřejňuje se termín zápisu do MŠ, kritéria přijetí nových dětí do MŠ. Učitelky Internet využívají pro zhlédnutí pasáže ze ŠVP, různých prezentací, doporučení pro rodiče. Internet je v mnoha ohledech rychlý a pohodlný, má mnoho informací, ale na druhé straně je mnoho rodin, především ze starší generace, které počítač nevyužívají a ani ho nechtějí využívat, buď mu nedůvěřují nebo se ostýchají ho využívat, a to se týká i některých p. učitelek.

Komentář: 1. „Podařilo se nám v letošním školním roce získat sponzorský dar (díky rodičům) pro připojení k internetu, dříve jsme byli připojeni přes telefon, což bylo zdlouhavé, pomalé a drahé. Nyní mají paní učitelky k dispozici internetové připojení

po celý den a mohou si kdykoliv přijít prostudovat jakoukoli literaturu, vyhledat informaci, nakoupit vhodné hračky, apod. Myslím, že v dnešní době je toto již běžný standard, bohužel ne na všech mateřských školách dostupný. Dále jsme v kontaktu s rodiči přes webové stránky školy, kde je průběžně informujeme o aktuálním dění, novinkách, slavnostech, apod.. Máme k dispozici dětské programy na počítač (Sluníčko, Klubíčko, apod.), které jsme s předškolními dětmi omezeně využívaly k procvičení tématu, které jsme v MŠ probrali. V dnešní době se již této aktivitě bráníme a upřednostňujeme pohyb, protože děti jsou málo v pohybu a rodiče je doma odkládají k počítačům a televizi, což bohatě stačí.

3. Otázka: „Je vhodné více rozšířit tuto komunikaci do personálních otázek a do oblasti pedagogického procesu?“

Kterou oblast považujete za více přínosnou a proč?

Některé učitelky Internetu a činností s počítačem až tolik nedůvěřují a komunikaci přes Internet zavrhnou. Pripadá jim neosobní, chladná a podle jejich názoru se přímá komunikace nedá ničím nahradit. Jsou i takové názory, že informace sehnané přes Internet nejsou zapotřebí a stačí školení. (Viz příloha č.7)

Ohledně personálních otázek jde hlavně o možnost přijímání nových pracovníků, objednávky přes Internet, různé možnosti dotazníků a jiné potřebné dokumenty jako je evidence nebo například komunikace s odloučeným pracovištěm, zřizovatelem či sponzory atd..

V pedagogickém procesu je Internet a práce na počítači využívána ve větší míře a to hlavně ve sběru informací např.: od jiných kolegyní, v orientaci současné technologické oblasti, článků, literatury, legislativy, různé www stránky, metodický portál, směrnice, vnitřní řady škol, poznámky atd.. Musí být však na paměti využívání internetu střízlivě, uváženě a cíleně.

4. Otázka: „Považujete, vzhledem k prudkému nárůstu používání technologií a médií v institucích a domácnostech, lepší projev komunikace Vaší MŠ s rodičovskou veřejností za důležitý?“

Podle mnoha názorů, osobní kontakt nic nenahradí, technika je neosobní a zatím současný stav většinou vyhovuje. I já si myslím, že osobní kontakt nemůže nic nahradit, ale na druhou stranu není vždy zapotřebí vše řešit ústně a internet může pomoci v některých otázkách např.: omluva dětí, některé dotazy atd... (Viz příloha č.8)

Komentář: 1. „Malá škola jako je naše (4 třídy) považuje za důležitou i osobní komunikaci, ta je pro nás nejefektivnější, máme dostatek prostoru i času vše s jednotlivými rodiči probrat. Pedagogické pracovníce se scházejí pravidelně 1x za měsíc. Pokud jde o rychlou a přesně formulovanou informaci volíme pro zaměstnance oběžník, pro rodiče letáček. Pro dlouhodobější přehled důležitých informací používáme pro zaměstnance vývěsní tabule ve sborovně, pro rodiče nástěnky.

Komunikace s dětmi: každý den je součástí programu v každé třídě - komunikativní kruh, čtou se knížky, zpívá se, tančí, hraje se divadlo, děti milují vlastní divadelní improvizaci.

Počítače ani internet by neměly nahradit slovní komunikaci, ale je úzkoprsé se tomuto trendu bránit. Mladší rodiče chodí s mobilem u ucha a doma sedí u počítače i předškolní děti". (názor jedné p. učitelky ze školky ve středočeském kraji)

5. Otázka: *„Souhlasili byste s instalací webových kamer do svých tříd, aby se rodiče ve stanovenou dobu mohli podívat na činnost svých dětí ve školce?“*

Na tuto otázku jsem byla velice zvědavá, chtěla jsem vědět, jak jsou MŠ přizpůsobivé, jak zvládají možnosti, které dnešní doba nabízí a snaží se vyhovět přáním rodičů, kteří si kolikrát takovouto možnost přejí. (Viz příloha č.9) Doufala jsem ve větší zájem o tuto problematiku, ale na druhé straně si umím představit obavy učitelek, že by se snad dala takováto možnost zneužít či jejich nepříjemný pocit neustálého dohledu.

Komentář: 1. „Někdy si přejeme, aby rodiče viděli, nepozorováni, projevy svých dětí – ať už v tom dobrém či negativním. Ale zásadně jsem proti – považuji to za narušení přirozeného chodu a pohodového klimatu školky (už jen vědomí, že je člověk – učitel i dítě - sledován nevede k přirozenému chování). Mohlo by to zajít až k nevraživosti mezi rodiči. Dveře MŠ jsou rodičům vždy otevřené.“

2. „V žádném případě. Je to nebezpečná zbraň ve všech směrech. Učitelka je „hlídaná“ ve špatném slova smyslu a rodič, který se podívá na kameru v době, kdy zrovna učitelka zakročí např. při konfliktu dětí nebo rozlitém mléce či jiné „nehodě“ a zvýší na děti hlas, bude v očích rodičů brána jako autoritativní a neoblíbená. Tato informace však bude neobjektivní, protože je vyňatá z kontextu. Navíc v dnešní době není možné umožnit rodičům, aby sledovali „cizí“ děti. Máme problém, když si chtějí rodiče natočit dítě na kameru...už se stalo, že ostatní rodiče s tímto nesouhlasí.“

Na druhou stranu jsou i názory, že by to bylo zajímavé. Některé učitelky se nových možností nebojí, ale pokud by to bylo možno a takovýto systém v jejich MŠ fungoval přály by si možnost přenosu pouze v předem domluvenou dobu.

Komentář:3. „Pokud by byla stanovená doba pro přenos webové kamery, ano. Někteří rodiče by byli klidnější, kdyby se mohli podívat, co jejich ratolest vyvádí. Být ale pod stálým dohledem by se asi nelíbilo nikomu.“

Od jedné p. učitelky mám informaci že v jejich MŠ rodiče tuto možnost mají a velice si jí chválí. Bohužel již se mi nepodařilo s ní navázat znovu kontakt, aby mi mohla sdělit více informací.

1.6 Shrnutí

Přestože výzkum dopadl v některých otázkách rozporupně, jak jsem očekávala, a v otázce, zda by byly učitelky ochotné využívat webové kamery, spíše zavrhuje. Tento výzkum na mne působí optimisticky, i když věřím, že pro mnohé učitelky musí být velice těžké přizpůsobovat se stále novým trendům dnešní rychle se vyvíjející doby, je to však velice důležité. Práci s počítačem berou ve většině případů už jako běžnou věc, pomocí které získávají potřebné informace, komunikují, propagují svou MŠ atd.. Podle mého názoru komunikace přes internet nikdy úplně nenahradí osobní kontakt, ale může mu v mnoha případech pomoci, třeba při vyřizování některých personálních otázek jako např. omluvení dětí, dotazy, diskuse a tak podobně.

Věřím, že stále více učitelek bude na stránkách internetu hledat informace, komunikovat a hledat zajímavé nápady pro svojí činnost.

Do budoucna také věřím, že bude přibývat školek, které začnou využívat např. webových kamer ne pro pocit kontroly učitelek, ale pro možnost, kterou to přináší rodičům a to, kdykoliv se podívat, co se děje ve školce a jak se daří jejich dětem. Pokrok se nedá zastavit a tak jen doufám, že bude jak chuť pracovat s novými technologiemi, tak dostatek finanční podpory na vše, co je potřebné k dobrému vzdělávání našich dětí.

1.7 Vyhodnocení dotazníků z MŠ ze Slovenské republiky

Pro tento výzkum jsem použila zcela stejný dotazník a stejné časové období, tedy 3. měsíce. I zde jsem rozeslala zhruba kolem 60 dotazníků do různých MŠ. Přes všechno mé snažení se nakonec pro můj výzkum dalo vyhodnotit pouze 15 dotazníků, a i za to jsem velice ráda. Většina MŠ jsou státní jako:

Mateřská škola Dénešova, Dénešova 53, 040 23 Košice, má 5 tříd, program: Zdravá MŠ, zřizovatelem je město Košice.

Mám zde i soukromou MŠ Funiversity p. Baranová, sídlící v Bratislavě kontakt: funiversity@funiversity.sk

1. Otázka: „*Využíváte internet jako moderní informační a komunikační prostředek?*“

a) *Pro Vaší činnost v MŠ*

b) *Pro komunikaci s rodiči*

I v tomto výzkumu na tuto otázku odpověděly všechny zkoumané subjekty kladně. (Viz příloha č.10, č.10 a, č.10 b). Využívají také možnosti internetu, jak pro svou činnost v MŠ, tak pro komunikaci s rodiči. Informace pro činnost v MŠ – aktuality, projekty, pasáže ŠVP, programy pro děti atd.. Pro zviditelnění svých MŠ pomocí www stránek – hromadná oznámení o akcích, fotogalerie, komunikaci s rodiči přes email, chtějí informovat rodiče, co vše obnáší práce učitelek a další a další možnosti, které jim internet poskytuje.

Komentár ze soukromé MŠ:

1. Pro činnosť v MŠ „Máme zavedenú wifi sieť, takže sa môžu pripojiť ako učitelia (pri hľadaní zdrojov), tak aj deti cez malé padbooky (niečo ako notebook), na ktorých môžu hrať edukačné on-line hry a aktivity (vacsinou na rozvoj jemnej motoriky, pamäti, pozornosti..)

2. Pro komunikaci s rodiči: „Cez mail sa riešia všetky dôležité oznamy a výber jedla (vždy však používame aj printové oznamy) - zároveň máme kamerový systém, na ktorý sa môžu rodičia pripojiť a sledovať dieťa on-line. Dalo by sa aj viac (a mám predstavu aj v čom všetkom), ale na to by sme potrebovali buď viac času na správu, alebo nikoho kto by nám to spravoval (napr. Redukčný systém web-stránky by bol super).

2. Otázka: „*Považujete ďalší rozšírení této komunikace za prospěšné?*“

Pokud ano, jakým způsobem?

O rozšíření této komunikace je zájem (viz příloha č.11). Učitelky si snaží rozšiřovat obzory, hledají si nové zajímavosti a nové technologie, vyhledávají si literaturu atd.. Mají chuť pracovat se stránkami školek a rozšiřovat je, přidávat nové informace pro rodiče, jak už o činnosti dětí, akcích svých školek, tak i o činnosti své práce. Využívají možnosti internetu atd.. Abych se přiznala, docela mě to překvapilo, nečekala jsem až takovýto zájem, ale myslím že je to v naprostém pořádku, když se učitelky snaží samy co nejvíce vzdělávat a propagovat svou MŠ, aby společnost věděla, jak a co se v ní děje.

3. Otázka: „*Je vhodné více rozšířit tuto komunikaci do personálních otázek a do oblasti pedagogického procesu?*“

Kterou oblast považujete za více přínosnou a proč?

I u této otázky se ve většině případů shodly učitelky na tom, že je dobré jak pedagogické tak personální otázky rozšiřovat (viz příloha č.12). Internet využívají hlavně pro výběr nových zaměstnanců, evidenci ve školce, obědnávání pomocí internetu atd.. Také se hodně zajímají právě o práci pedagoga, jak jí vylepšit a vyměňují si názory, poznatky, rady. Pomocí internetu spolupracují s některými organizacemi jako např. IBM atd..

Komentár:1. „ V oblasti pedag. procesu, aby rodičia boli informovaní o práci pedag. v MŠ, aby mali väčší prehľad o fungovaní MŠ, že to nie je len o učení sa básničiek, dávania pozor na deti a pod. Názory niektorých ľudí, ktorí nemajú ani potuchy ako to v MŠ chodí.“

2. „Pedagogickí pracovníci mají díky internetu možnost pružněji získávat nejnovší informace o nových trendech v pedagogickom procese, vymieňať si najnovšie poznatky a taktiež rodičia, ktorí majú záujem, majú dostupnejšie informácie z oblasti predprimárneho školstva.

3. „Čo sa týka personálnych otázok-je to vhodné napr.pri vypisovaní konkurzov na miesta učiteliek alebo personálu MŠ. Súčasná úroveň v tejto oblasti je postačujúca.“

4. Otázka: *„Považujete, vzhľadom k prudkému nárastu používání technológií a médií v inštitúciách a domácnostech, lepší prejav komunikácie Vašej MŠ s rodičovskou verejnosťou za dôležitý?“*

Tato otázka bola již více rozporuplná (viz příloha č.13). Jsou sice názory, že jde o velice rychlou, efektivní a pohodlnou možnost, ale na druhou stranu jí až tolik nehodlají využívat, jak se říká „nic se nemá přehánět“. A tak v mnoha případech nadále dávají přednost osobnímu kontaktu, i když některé komunikaci přes internet využívají, např. pro dotazy zodpověditelné pouze mailem nebo domluvy schůzek atd.. Hlavně u menších MŠ se více využívá osobní kontakt, více se znají a panují zde až přátelská pouta, která by se neosobním přístupem přes internet pokazila. Je pravdou, že v případě takové vztahu bych také nechtěla toto pouto ochudit a začít s neosobním přístupem komunikace pomocí internetu.

5. Otázka: *„Souhlasili byste s instalací webových kamer do svých tříd, aby se rodiče ve stanovenou dobu mohli podívat na činnost svých dětí ve školce?“*

Popravdě u této otázky jsem byla trochu zklamaná jejím vyhodnocením (viz příloha č.14), trochu jsem doufala, že se zde budou více snažit a zajímat o tuto problematiku. Také v několika dotaznících byla poznámka, že rodiče by takovouto možnost uvítali, ovšem učitelky se toho obávají – byly by prý pod velkým tlakem. Proto jsem byla velice potěšena, když se mě ozvala p. Baranová ze soukromé MŠ a napsala, že v jejich školce webový systém již nějakou dobu funguje a je to velice úspěšné.

Komentář: 1 „Áno máme a 3 roky funguje v zásade bez problémov, využívame a je to super... deti ani učiteľky s tým nemajú žiaden problém a po pár minútach si ani neuvedomujete, že v triede nejake kamery máte... jasné, že to má aj svoje nevýhody (veľa času strávite na internete a pri počítači), ale v zásade je pre nás vyšší úžitok. Kamery nemáme v žiadnych sociálnych zariadeniach (záchody, kúpelky, bazén), aby nebolo narušené súkromie detí. Všetkým rodičom to vyhovuje, inak by u nás neboli, niektorí to využívajú sporadicky, iní pravidelne a sú aj takí, ktorí to prehánajú. Rodičia musia mať nainštalovaný „windows“.

Před nástupom je každý zamestnanec informovaný o tom, že máme kamery a tak, ak to niekomu vadí, nenastúpi - učiteľkám, ktoré tu máme to nevadí a v zásade prečo by aj malo... pokiaľ si človek robí svoju prácu dobre v súlade so všetkými normami a pravidlami a vie si obhájiť akýkoľvek zásah v triede, nemá sa čoho báť.

O údržbu systému sa nám stále stará firma, ktorá ho zavádzala. Z času na čas maže dáta zo servera a kontroluje funkčnosť.

Zavedenie tohto systému plne financovala majiteľka, ktorá v tom čase škôlku renovovala a otvárala.

1.8 Shrnutí

Tento výzkum mě mile překvapil, něčkala jsem tak velký zájem ze stran učitelek o novodobou technologii, o její využití pro práci ve školkách a jejich činnosti, dalo by se říci, že je větší jak v České republice. I přesto, že jsem měla tak malou účast ve svém výzkumu, ukázalo mně to jistý obrázek této problematiky. Sice pomalu, ale velice jistě si všichni uvědomují, jak je potřebné pracovat s novými možnostmi, přizpůsobovat se novým trendům a dále se vzdělávat, abychom mohli našim dětem dát to nejlepší a nejkvalitnější vzdělání a péči. Doufám, že stejně jako například v soukromých školkách se bude jednou využívat webových kamer, počítačů pro děti a jiných novodobých možností ve všech MŠ.

2. NÁVRH ŘEŠENÍ

Hlavní částí mé bakalářské práce je: „Návrh řešení dané problematiky“ neboli, jak se podle mého názoru dá komunikace s rodiči pomocí novodobé technologie více zapojit do předškolního vzdělávání. ICT začínají ovlivňovat život dětí již nyní, proto je třeba děti na tyto změny připravovat, aktivně je vést k umění učení se novými způsoby a metodami a podporovat jejich schopnost učit se a komunikovat vytvářením vhodných dovedností.

2.1 Můj názor na možnosti internetu

2.1.1 Klady

Je to rychlé a efektivní, co se týká komunikace s rodiči – zároveň výhodné pro učitelky, které na internetu naleznou v zásadě vše, co potřebují. Je to prospěšné i pro děti - otevírá jim to nové obzory, způsob výuky, základy pro budoucnost v práci s PC.

Kamerový systém: Podle mne dává kamerový systém rodičům jistotu a důvěru, mohou být klidnější a zároveň chrání učitelky, když nastane nějaký problém (všechno je nahráno). Kamerový systém má velký přínos v tom, že rychleji a jednodušeji buduje důvěru mezi učitelkami a rodiči (především u nových). Zároveň se mohou nahrávky z kamer využít při „pedagogické supervizi“. Věřím, že učitelky i děti si brzy na kamery zvyknou a nebudou si jich všimnout, budou se chovat nenásilně bez pocitu sledování. Kamerový systém bych zavedla pouze tehdy, souhlasil by s tím celý pedagogický i nepedagogický personál a všichni rodiče.

2.1.2 Zápory

Limituje vás to v tom, kolik času strávíte na internetu a u počítače – zároveň je zapotřebí se o síť a všechno, co je s tím spojené, starat.

Kamerový systém: Myslím, že přístup rodičů na kamery občas s sebou přináší mnoho problémů, které by se jinak řešit nemusely. Velkým záporem kamerového systému, který má být efektivní, je jeho finanční dostupnost, aby vše fungovalo, jak je zapotřebí, je nutností rychlý internet.

2.2 Problémy využití ICT v MŠ

Myslím si, že hlavním problémem, který brzdí rozšíření novodobých komunikačních technologií, je finanční náročnost těchto technologií. Podle mého názoru naše školství nemá dostatek peněz, aby uspokojilo takovou velkou poptávku po těchto technologiích. Prozatím je zde velkou šancí, jak získat peníze pro rozběh této technologie, pomocí sponzorů nebo možnost využití různých projektů, ale je to stále málo.

Dalším velkým problémem je, že učitelky nemají potřebné vzdělání, jak s počítači pracovat. V nabídce dalšího vzdělávání učitelek mateřských škol je jen málo kurzů, které by je seznámily jak s vlastní obsluhou počítače, tak s metodikou zařazení

počítačů do vlastní práce s dětmi. Problematika využívání počítačů v mateřské škole podle mne chybí již v obsahu přípravy učitelek mateřských škol na středních a vyšších odborných školách. Vzhledem k tomu, že se děti do kontaktů s počítači dostávají jak v rodině, tak i v mateřské škole a přístup k vedení dětí této problematiky není vždy kvalifikovaný a zodpovědný, měly by odpovědné instituce reagovat a připravovat učitelky mateřských škol tak, aby byly schopny pracovat s dětmi kvalifikovaně a vést k zodpovědnému přístupu i rodiče. Všechny děti bez rozdílu mají právo seznámit se s ICT v souladu se specifickými zvláštnostmi danými věkem. Současná situace v Čechách je taková, že ne všechny rodiny mají dostatek prostředků, aby umožnily svým dětem přístup k počítači a k prostředkům ICT. A tak by tuto možnost měly děti mít ve své mateřské škole. Myslím si, že není nezbytně nutné zařazovat seznamování dětí předškolního věku s informačními a digitálními technologiemi přímo do cílů mateřské školy, ale pokud se MŠ rozhodne tuto metodu (pouze pokud má dostatečné vybavení, také jaký je o toto téma zájem a jsou schopnosti jak ze stran rodičů, tak učitelek) využívat, bylo by dobré ji zařadit do programu a týdeních plánů.

2.3 Úloha předškolního vzdělávání v informační společnosti

Nejprve bych chtěla položit otázku: „Jakou úlohu zastává předškolní vzdělávání při vytváření úspěšné informační společnosti v Evropě?“ A na tuto otázku je zapotřebí nalézt způsoby, které pomohou úspěšně integrovat informační technologie do předškolního vzdělávání tak, aby mohly být považovány za jeden z podstatných zdrojů získávání zkušeností i v předškolním věku. Děti by totiž měly být připravovány na nutnost využívání technologií v jejich každodenním životě tím, že budou využívat počítačů, programovatelných hraček i elektroniky tak, aby byly později schopné využívat prostředky k podpoře učení a komunikaci. V souvislosti s tím je třeba integrovat využívání ICT do kurikulů pro předškolní vzdělávání.

2.3.1 Projekt KidSmart

Věřím, že jednou z možností využívání novodobé technologické komunikace s rodiči a veřejností je dostat do MŠ nové počítače pro děti. Jako v programu KidSmart, díky tomu, že se děti učí pracovat s počítačem, se musí učitelé i rodiče více snažit a využívat novobobých technologií, aby dětem mohli ukázat, jak s nimi správně pracovat a využívat. Na tomto základě samy pracují s počítačem, více se s ním seznámí a budou ho více využívat.

Smyslem programu KidSmart Early Learning Programme je podporovat výuku založenou na IT technologiích v předškolním vzdělávání. Jednou z hlavních charakteristik programu je zaměření na zpřístupnění IT technologií i dětem jakkoliv znevýhodněným.

Program:

- podněcuje celoživotní vzdělávání
- připravuje děti na vstup do digitalizovaného světa
- funguje v partnerské spolupráci s ministerstvy školství různých zemí
- zaškoluje pedagogy v efektivním používání technologií IT pro podporu výuky dětí
- nabízí učitelům a rodičům návody a rady, jak počítač zdravě začlenit do života dítěte

Společnost IBM ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky vybrala pro program KidSmart 27 mateřských škol ze 7 krajů ČR, do kterých daruje celkem 52 počítačových stanic Centre for Young Learners. Tato vlna navazuje na dvě předchozí fáze zavádění počítačů do mateřských škol z let 2002/2003 a 2006/2007, ve kterých bylo do 129 mateřských škol instalováno celkem 263 počítačových pracovišť.

Tento program určený pro děti ve věku od 3-7 let si klade za cíl naučit děti i rodiče zdravému přístupu k informačním technologiím a hravou formou podporovat počítačovou gramotnost předškoláků. Speciální softwarové programy, kterými jsou počítače vybaveny, napomáhají rozvíjet znalost jazyka, matematiky, určování času, prostorové představivosti (*Hančín dům místa a času*), vědy (*Dubový rybníček*, *Stroj na počasí*) a humanitních oborů. Tento počítačový program je velice jednoduchý na ovládání a bere ohled na to, že je pro děti obtížnější dostat kurzor do konkrétního místa. Úkoly a jejich řešení se systematicky neopakují. Děti musí hledat kreativní řešení pokaždé, když usednou k počítači. Počítačové pracoviště je ergonomicky přizpůsobené dětem v předškolním věku a splňuje veškeré psychohygienické normy. Pracoviště tvoří barevný plastový domeček, ve kterém je uzavřen počítač i veškerá další technika a sedátko pro dvě děti. Samozřejmostí je i dětská myš (viz příloha č. 15). Děti např. pracují lépe, pokud u počítače nesedí samy, ale ve dvojicích nebo trojicích. Jejich vzájemné působení a spolupráce při práci s počítačem vzrůstá a upevňuje se. Po instalaci těchto počítačových pracovišť vzrostla u dětí motivace k výuce a všeobecně mají tendenci vytrvat při řešení problémů delší dobu než při použití jiných médií. Výzkumy ve Velké Británii také ukázaly příznivý vliv na motivaci a koncentraci zejména u chlapců. KidSmart Early Learning Program odpovídá vzdělávání tak, jak jej charakterizuje Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání MŠMT.

Program KidSmart běží již od roku 1999 v 57 zemích po celém světě. Je k dispozici v devíti jazycích včetně češtiny a využívá jej více jak 2,5 milionu dětí. Speciální webová stránka www.kidsmartearlylearning.org poskytuje nejen řadu informací, ale především možnost výměny zkušeností jak učitelů, tak rodičů. (www.ceskaskola.cz/ICTveskole/Ar.asp?ARI=104108&CAI=2129)

2.3.1.1 Zařazení mateřských škol do programu probíhá na základě splnění kritérií

1. Mateřská škola musí být ne-ziskovou organizací. Do programu lze zařadit mateřské školy „státní“ nebo neziskové. Mateřské školy komerční nelze do programu zařadit.
2. Školka musí poskytnout informace o projektu rodičům dětí.
3. Učitelky se musí zavázat k realizaci programu.
4. V mateřské škole jsou zařazeny i děti ze sociálně znevýhodněných rodin, popř. děti s postižením (nejedná se pouze o děti z minoritních skupin, ale i děti z méně podnětného prostředí, děti z rodin sociálně slabších apod.)
5. Zástupci mateřské školy se zúčastní proškolení k tomuto programu a znají základy práce na PC.

2.3.2 Další informační a digitální technologie

Jedna z možností, jak využít novodobou komunikaci, je využití digitální a informační technologie, která by měla sloužit nejen pro rozvoj dětí, ale i pro informování a komunikaci rodičů se školou, k zaznamenávání pokroků ve vývoji dítěte, ke sledování událostí ve škole díky přenosu záznamu z digitální kamery na CD a nebo pomocí webových kamer a k další smysluplné spolupráci s rodiči ve vytváření vhodných přístupů k využívání ICT jejich dětmi. Nelze pouze seznamovat děti s počítači, ale i s informačními a digitálními technologiemi obecně např.: seznamování dětí s digitální kamerou či fotoaparátem, obsluha elektroniky jako je walkman, discman, MP3 přehrávač, televizor, video, atd..

2.3.3 Využití webových kamer

Vím, že v dnešní době je velice málo mateřských školek, které tuto možnost využívají. Ať už z finančních důvodů či ostýchavosti personálu, který se bojí, že bude pod neustálým dohledem, nebo malého zájmu z řad rodičů, ale podle mne zásadním důvodem, zda webové kamery použít či nikoliv, jsou obavy. Věřím, že se mnozí velice obávají možnosti zneužití přenosu z webových kamer na internetu. Ano, je to tak, hlavními důvody, proč se tato možnost nevyužívá, jsou finance a obavy. Stále však věřím, že se postupem času vše změní. MŠMT se snaží pomoci různými programy, financemi, mohou se využívat granty z EU. **Chce to hlavně větší informovanost široké veřejnosti, s tím mohou pomoci média, která mají velkou moc.** Mohou lidem ukázat, jak to funguje v jiných zařízeních nebo zemích. Pokud bude dostatek informací a ukázek, nebude již tolik obav z něčeho nového. Na internetu je mnoho možností, kde se dají takovéto informace nalézt (na stránkách MŠMT, Učitelské noviny, programy jako je KidSmart, komunikace s jinými školkami atd.). Pokud někdo chce najít nějaké novinky nebo informace, vždy si je nalezne. Pro starší generaci p. učitelek a ředitelek je možná dosti těžké se přizpůsobovat, ale vím, že si doplňují vzdělání na vysokých školách, dochází do kurzů, školení a na takových místech by měly obdržet informace, které předávají dál a tím otevírají oči.

Je tedy zapotřebí, aby se do podvědomí našich dětí, budoucích p. ředitelek a učitelek dostaly takové informace a možnosti, jaké může dnešní doba nabídnout. Protože jen

dobře informovaná a vzdělaná společnost jde kupředu. To je vše, co můžeme pro naše děti a jejich budoucnost učinit, dát jim kvalitní vzdělání, které bude pouze v kvalitních zařízeních s kvalitním a vzdělaným personálem.

2.3.3.1 Jak vidí zákon používání kamer ve školách

Používání kamer ve školách s sebou přináší několik závažných právních otázek. Hlavně pokud se údaje získané prostřednictvím kamer chtějí uchovávat. Tímto by však mohlo dojít k porušení zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, protože podle § 16 citovaného zákona ten, kdo hodlá uchovávat či zpracovávat osobní údaje (kam lze podřadit osobní údaje získané prostřednictvím kamer), musí tuto skutečnost předem písemně oznámit Úřadu pro ochranu osobních údajů. V neposlední řadě je bezpodmínečně nutné zdůraznit, že pro jakékoli nakládání se získanými osobními údaji musí být zároveň dán jasný zákonný účel, jak vyplývá z § 5 zákona č. 101/2000 Sb. Pozitivní právní úpravy o možnosti a podmínkách, za kterých mohou být kamery v zařízeních používány (§ 15 zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 383/2005 Sb.). V dané věci je nutné vycházet především z Listiny základních práv a svobod, konkrétně z článku 10 upravujícího právo na soukromí. Lze tak konstatovat, že audiovizuální techniku (kamery) lze umístit pouze tam, kde je umožněn nekontrolovatelný pohyb osob, které nejsou zamestnanci školy, což by bylo zdůvodněno bezpečností žáků, resp. zaměstnanců školy či majetku školy. V takovém případě nepůjde o porušení práv žáka, resp. zaměstnance školy. Monitorování prostřednictvím kamer je možno zahrnout do výkonu povinností školy stanovených v § 29 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), který upravuje zajišťování bezpečnosti a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a tudíž nelze říci, že zákonná úprava chybí. V této souvislosti je nezbytné zároveň odkázat na ustanovení § 30 školského zákona, kde je stanoveno, že ve školním řádu, který vydává ředitel školy, musí být upraven provoz a vnitřní režim školy, podrobnosti k výkonu práv a povinností dětí, žáků a studentů a jejich zákonných zástupců a také podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů. Nezbytnou podmínkou je seznámení žáků, studentů a zaměstnanců školy se školním řádem. Mají-li tedy být například na chodbách školy instalovány kamery, které by sloužily k monitorování, je nezbytné, aby tato skutečnost byla upravena ve školním řádu a žáci, resp. studenti školy, stejně tak i zaměstnanci školy, s ní byli seznámeni.

2.3.3.2 Jak postupovat při možnosti využití webových kamer

V případě, že se veškerý personál a rodiče domluví na tom, že by v jejich MŠ fungoval kamerový systém a sepíší to, musí se vedení školy nebo osoba (učitelka nebo nějaký rodič), která chce tuto činnost vykonávat, potýkat s následujícími problémy:

1. „Výběr správné firmy“, která systém zapojí a bude ho pravidelně kontrolovat a spravovat. V tomto může pomoci internet a výběrové řízení. Nalezne se několik firem, které odpovídají vašim představám. Sepíše se vše, co si představujete, a podle vámi vybraných kritérií si zvolíte tu nejlepší a nejlevnější firmu.
2. „Získání finanční podpory“ - pomocí sponzorů, zřivovatele, rodičů nebo nějakého projektu.

Pokud se následující problémy vyřeší, přechází se k realizaci samotného projektu MŠ. **„Kde všude budou umístěny webové kamery, případně kolik jich tam bude?“** – podle mého názoru bych do každé třídy dala tak dvě kamery, aby zabíraly celou část, také bych dala kameru do jídelny a pokud by to bylo možné tak i na zahradu, rozhodně bych se vyvarovala hygienickým místům jako jsou toalety, umývárný či bazény, také bych dost přemýšlela nad šatnami a odpočinkovými prostory.

Kamerový systém by měl fungovat tak, že každý rodič dostane speciální software, který si musí doma nebo v práci nainstalovat. Přenos bych nenechala přes veřejné webové stránky. Dále bych rodičům dovolila jen přístup tam, kde se pohybuje jejich dítě a to do tříd a prostor, které navštěvuje, do žádné jiné třídy. Obsluhu serveru, jednoduché úkony jako je přidání nového klienta, přidělení hesla, či změnu přístupu v rozsahu kamer, bych nechala na dobrovolníkovi, ostatní technicky složitější úkony by měl na starosti externí technik.

Ještě jsou zde další problémy např. zvolit si správnou kvalitu obrazu, aby se nezpomaloval systém, nepřetěžovat síť velkým množstvím rodičů, kteří se připojí – chce to omezit počet, kolik se jich může přihlásit ve stejnou chvíli, a také bych po stanovené době automaticky odhlašovala, aby měly ostatní možnost připojení.

Věřím, že ze začátku by se vše neobešlo bez nějakých problémů např. výpadky, než by se systém optimalizoval atd..

ZÁVĚR

V závěru bych chtěla zhodnotit výsledky své práce, které jsou dosti omezené, ale přesto doufám, že na vytvoření určitého obrázku jsou dostačující. Předškolní vzdělávání se uskutečňuje ve všech zemích EU s jiným specifiky a možnostmi moderních technologií.

ICT ve vzdělávání dětí, žáků, studentů, učitelů a celoživotním vzdělávání, je v dnešní době hlavním tématem. MŠMT se v poslední době snaží ICT co nejvíce zapojit do procesu vzdělávání všech věkových skupin. Např. pro nejmenší je zde projekt zvaný KidSmarts, který spolu se společností IMB daroval do vybraných mateřských škol speciální počítače pro všestranný rozvoj dětí. Pro starší věkovou skupinu jde o e-learningovou formu, což je multimediální podpora vzdělávacího procesu spojená s ICT pro zkvalitnění vzdělávání. Při srovnání našeho vybavení, našich možností, financování a nasazení ICT s Finskem nebo Británií máme se ještě mnohé co učit. I když metody využití máme stejné. Doufám, že jednou se budeme moci srovnávat s ostatními velice vyspělými zeměmi.

Z mého výzkumu vyplývá, že komunikace s rodiči v předškolním vzdělávání pomocí moderních technologií v České a Slovenské republice je v dnešní době využívána podle možností mateřských škol i jejich zaměstnanců.

Mateřské školy internet a jeho možnosti využívají celkem aktivně, hlavně v pedagogickém procesu, a to pro snadné získávání informací, vyhledávání literatury, článků, seminářů, prezentací prací, akcí, fotografií a činností dětí, www stránek, komunikaci s kolegy, s odloučenými pracovišti, zřizovateli, rodiči (omlouvání dětí, dotazy, nápady atd.). Personální stránku také využívají (pro získávání nových pracovníků, vyplňování dotazníků, objednávky přes internet, evidenci atd.), ovšem ne v takové míře.

Z mého výzkumu dále vyplývá, že moderní technologie je sice v mnoha ohledech rychlá, efektivní, pohodlná a potřebná, ale na druhé straně osobní kontakt a možnost komunikace s rodiči tváří v tvář je prý lepší. Komunikace pomocí moderní technologie se zdá velice neosobní až chladná.

V otázce dalšího rozšíření moderní komunikace je výzkum dosti rozporuplný, jedna část by další rozšíření uvítala a takovou možnost vyhledává, avšak ta druhá část nikoliv, nepovažuje toto rozšíření za příliš důležité. A to je podle mého názoru chybou, je zapotřebí se orientovat v nových možnostech a technologiích, abychom mohli kvalitně vzdělávat naše svěřence a měli plnou důvěru rodičů, kteří svěřují své děti do institucí jako MŠ s pocitem, že je děláno vše pro jejich správný rozvoj.

V poslední otázce svého výzkumu jsem byla opravdu velice zvědavá, jak budou p. učitelky reagovat. Jak se budou ztotožňovat s otázkou webových kamer ve svých třídách.

Popravdě jsem byla trochu zklamaná, očekávala jsem větší chuť učitelek vyzkoušet něco nového, já sama bych tuto možnost uvítala a využívala bych jí ve svůj prospěch (třeba jako supervizi – zhodnotila bych své jednání, co se mi povedlo a na druhou stranu co musím příště vylepšit atd.), ale i přesto musím říci, že obavy mnoha učitelek chápu, ten pocit, že je člověk pod neustálým dohledem, musí být nepříjemný.

Pro rodiče je to určitě velice příjemné, kdykoliv se podívat na své dítě, co právě dělá a jak se mu v MŠ daří, případně se připravit na jiné chování než v domácím prostředí. Co člověk, to jiný názor. V každém případě Internet má neuvěřitelné možnosti, je

rychlý, efektivní a pohodlný, na druhé straně vás však limituje to, kolik času strávíte na internetu a u počítače

Myslím, že tato práce spolu s výzkumem bude přínosem a to nejen pro mne. Pevně věřím, že mi pomůže v další pedagogické praxi a výsledky využiji ve prospěch jak své mateřské školy, tak i dětí.

SEZNAM LITERATURY

Lišková, K.: Každý začátek v mateřské škole je těžký, Praha: Portál, 1993, ISBN 80-85282-57-7.

Sagi, A.: Problémové dítě v mateřské škole, Praha: Portál, 1995, ISBN 80-7178-067-7

Sedláček, J.: Sborník příspěvků ze semináře a soutěže eLearningu 2004, Hradec Králové: Gaudeamus při Univerzitě Hradec Králové, 2004, ISBN 80-7041-798-6.

Šafránek, S., Švagr, A.: Komunikace I, Praha: Vysoká škola ekonomická, 1993, ISBN 80-7079-075-X.

Vaněček, D.: Informační a komunikační technologie ve vzdělávání, Praha: ČVUT, 2008, ISBN 978-80-01-04087-4.

WWW – stránky:

www.ceskaskola.cz	Česká škola obsahuje informace o dění ve školství nebo změnách ve vzdělávání, jsou zde učitelské noviny, diskusní fóra atd. (cit. 2009-10-2).
www.cojeco.cz	Internetová encyklopedie, poskytující zdarma informace ve formě textu, statického i pohyblivého obrazu, zvuku a internetových odkazů. Od roku 1999. (cit. 2009-10-2).
www.msmt.cz	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Novinky, školské reformy, vzdělávání, ICT ve vzdělávání, ekonomika, výzkum a vývoj, dokumenty, tiskové zprávy atd.. Od roku 2006. (cit. 2009-20-2).
www.portal.cz	Publikační činností seznamuje čtenáře s novými trendy v pedagogice, psychologii a sociální práci, a to na odborné i populární úrovni. Další oblasti filozofie, politologie, sociologie, antropologie, ekonomie, ekologie, sémiotika, média, zdraví či kulturní vědy. Od roku 1990.(cit. 2009-10-2).
www.ucitelskenoviny.cz	Komentáře, dokumenty, publikace, aktuality atd.. Od roku 2003. (cit. 2009-10-2).
www.wikipedia.cz	Internetová volně dostupná encyklopedie. Od roku 2001. (cit. 2009-20-2).

Internetové vyhledávací zdroje

Google [online]. Palo Alto (CA, USA) : Google Inc., c2004 [cit. 2009-20-02].
Dostupný z WWW: <<http://www.google.com>>.

Seznam [online]. Praha : Seznam.cz a.s., c1996-2005 [cit. 2009-20-02]. Dostupný z
WWW: <<http://www.seznam.cz>>

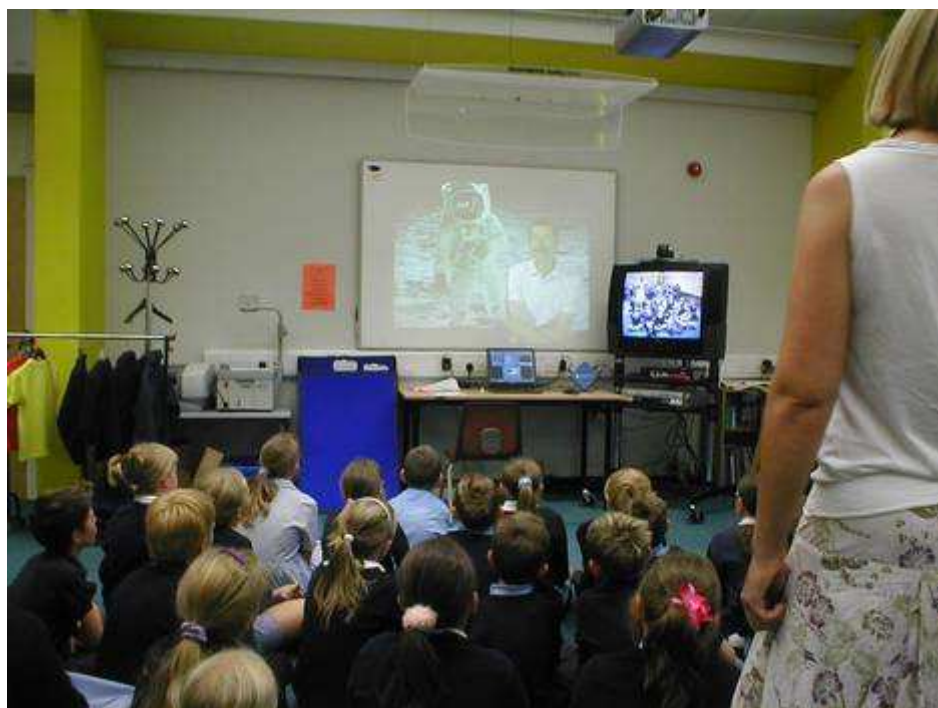
PŘÍLOHY

Příloha č. 1. Interaktivní tabule

Příloha č.2 tabule SMARTboard kanadské SMART Technologies

Příloha č.3 Videokonference žáků s odborníkem z observatoře v Greenwich

Otázky: 1. Využíváte internet jako moderní informační a komunikační prostředek?

Ano/Ne

Pokud ano:

a) Pro Vaší činnost v MŠ

b) Pro komunikaci s rodiči

2. Považujete další rozšíření této komunikace za prospěšné?

Ano/Ne

Pokud ano, jakým způsobem?

.....

.....

.....

3. Je vhodné více rozšířit tuto komunikaci do personálních otázek a do oblasti pedagogického procesu?

Ano/Ne

Kterou oblast považujete za více přínosnou a proč?

.....

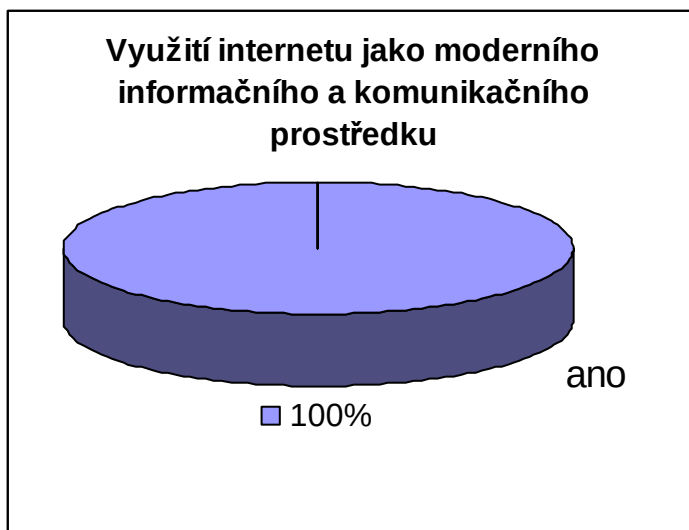
.....

4. Považujete, vzhledem k prudkému nárustu používání technologií a médií v institucích a domácnostech, lepší projev komunikace Vaší MŠ s rodičovskou veřejností za důležitý?

Ano/Ne

5. Souhlasili byste s instalací webových kamer do svých tříd, aby se rodiče ve stanovenou dobu mohli podívat na činnost svých dětí ve školce?

Ano/Ne

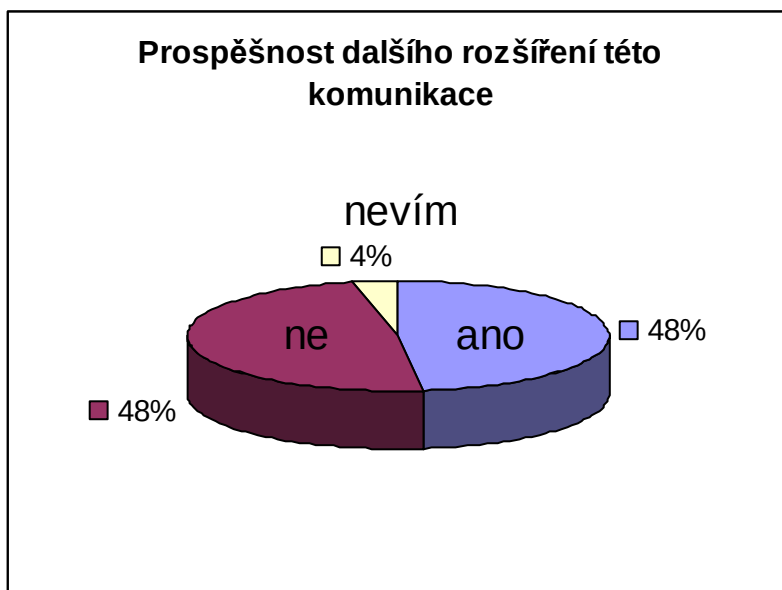
Příloha č.5 Využití internetu jako moderního informačního a komunikačního prostředku

Příloha č. 5 a) Pro činnost v MŠ

Příloha č. 5 b) Prokomunikaci s rodiči

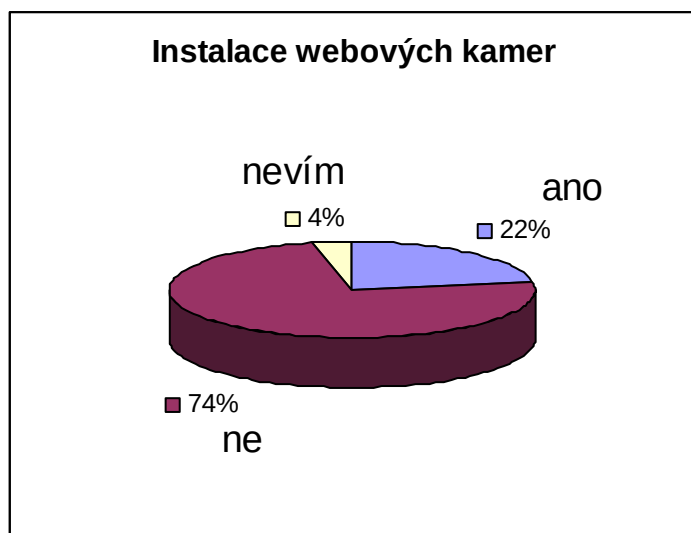
Příloha č.6 Prospěšnost dalšího rozšíření této komunikace

Příloha č.7 Vhodnost dalšího rozšíření této komunikace do personálních otázek a do oblasti pedagogického procesu

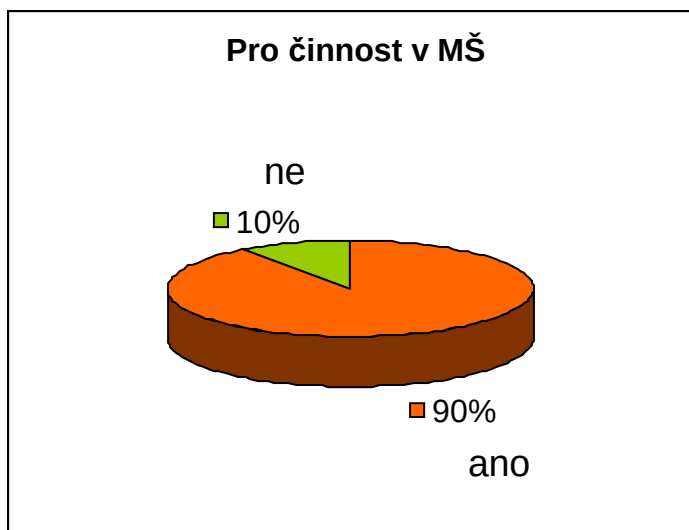
Příloha č.8 Je důležitá lepší komunikace s rodičovskou veřejností pomocí novodobých technologií

Příloha č.9 Instalace webových kamer

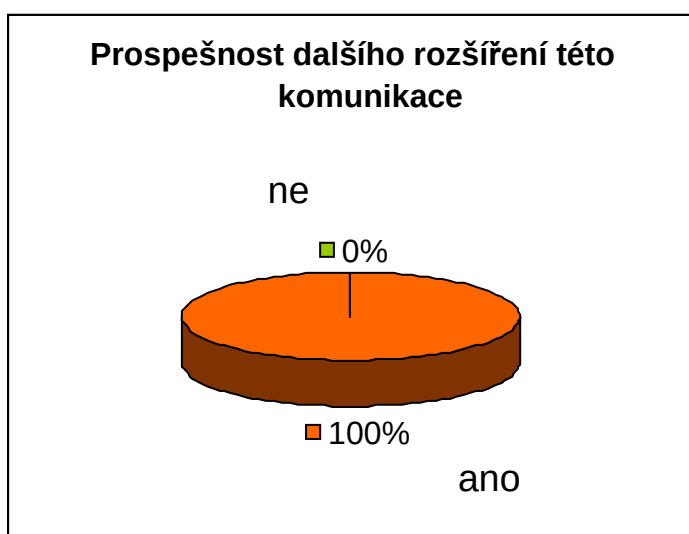
Příloha č.10 Využití internetu jako moderního informačního a komunikačního prostředku

Příloha č.10 a) Pro činnost v MŠ

Příloha č.10 b) Pro komunikaci s rodiči

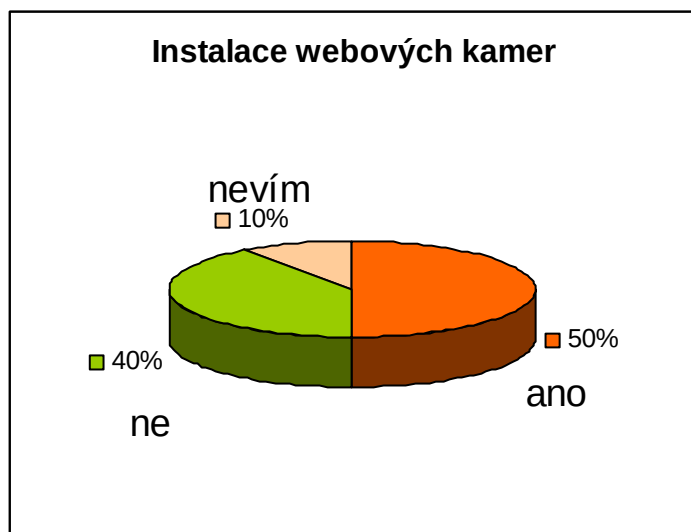
Příloha č.11 Prospěšnost dalšího rozšíření této komunikace

Příloha č.12 Vhodnost rozšíření této komunikace do personálních otázek a do pedagogického procesu

Příloha č.13 Je lepší komunikace s rodičovskou veřejností pomocí novodobých technologií

Příloha č.14 Instalace webových kamer

Příloha č.15 Počítač pro děti v MŠ